

Om Erhvervs- og Befolknings-Forholdene i Grønland.

Af Carl Ryberg, Kontorchef i den Kgl. grønlandske Handel.

Som bekendt, har der siden 1878 paa de grønlandske Koloniers Budget været bevilget et aarligt Beløb af 10 000 Kr. til geologiske og geografiske Undersøgelser paa Grønlands Vestkyst. Disse Undersøgelser have været ledede af en af Regeringen nedsat Kommission og ere endnu ikke afsluttede; en Stab af dygtige Søofficerer og Videnskabsmænd have stillet sig til Raadighed for Kommissionen, og Resultatet af disse Mænds ihærdige og ofte besværlige Arbejde foreligger i de af Kommissionen udgivne „Meddelelser om Grønland“ og desuden i en Række Afhandlinger, hvoraf de fleste have fundet Plads i nærværende Tidsskrift.

Kommissionens Undersøgelser angaa udelukkende Landets Natur og Beskaffenhed¹⁾, men selvfølgelig have de, der paa Kommissionens Vegne have berejst Landet, tillige haft Interesse for den grønlandske Befolknings Liv og Vilkaar, og det er derfor let forstaaeligt, at de ovennævnte Afhandlinger tillige lejlighedsvis indeholde Oplysninger og Domme om Befolkningen; men jeg føler mig overtydet om, at Forfatterne næppe selv for deres Udtalelser angaaende Befolkningen, hvor sympatetiske disse forøvrigt næsten altid ere, gjøre Krav paa den samme Autoritet som for deres Udtalelser angaaende Landet. Overfor et Folk som Eskimoerne ved vore Kolonier i Grønland er det meget vanskeligt for de Rejsende at undgaa Misforstaaelser og urigtig Opfattelse af Forholdene. Det grønlandske Folk er et Jagtfolk, og det kan med Føje siges, at Folket kun kjender ét Erhverv: Sælundefangsten, thi vel drives der ved Siden heraf Fiskeri, Jagt paa Søfugle, Fangst af Ræve o. s. v., men Udbyttet af disse Erhverv er uden større Betydning og kræver navnlig ikke samme Mod og Dygtighed som Sælfangsten. Det er Sælfangeren, der er Typen for den grønlandske Befolkning. I det grønlandske Samfund er Begrebet om Ejendomsret ikke stærkt udviklet, og dette er en naturlig Følge af, at Agerdyrkning ikke findes i Landet, og at derfor Ejendomsret til Jordbunden ikke har nogen Betydning. Sælfangeren er ikke bunden til Stedet, men bygger sit Stenhus, hvor han mener, at der er den bedste Fangstplads; hans faa Fangstred-

skaber, deriblandt navnlig Kajakken, ere hans vigtigste Ejendom. Man maa derfor ikke forlange for megen Forsynlighed af den grønlandske Sælfanger: Han saar ikke, og han høster ikke, men med Mod og Udholdenhed søger han Dag efter Dag sin Føde paa Havet, og han véd, at den Dag, han har Held med sig, vil Havet give ham, hvad han behøver; Grønlænderen stoler paa Fremtiden, og han er, om man vil, letsindig, men det Samme maa sikkert nok gjælde ethvert Jagtfolk, thi deres Erhverv maa drage denne Følge efter sig. Heller ikke maa man af Grønlænderen forlange større aandelige Interesser; paa sit eget lille Omraade har han ikke ringe Intelligens, men han fødes og dør i en lille Verden for sig, hvor alle Begivenheder dreje sig om Erhvervet, og hvor hans Forstand derfor ogsaa kun faaer Lejlighed til at tumle med en ringe Sum af Begreber; over for det Fremmede, der maatte komme til ham udefra, staaer han let uden Forstaaelse. Endelig maa man ikke af Grønlænderen forlange nogen større Sans for Renlighed; det kolde Klima henviser ham til at indskrænke Husrummet til det mindst Mulige, og i det ringe Rum skal ikke alene Familien opholde sig, men ofte maa tillige her Sælhunden flænses, Kjødet koges, Skindet tilberedes o. s. v. Dette maa ikke glemmes, naar man vil dømme om den grønlandske Befolkning; enhver Dom er jo iøvrigt relativ, og her gjælder det ikke som Sammenligningsled at benytte de fra Hjemmet kjendte Forhold; man maa sammenstille Grønlænderne med andre Folkeslag, der leve under tilsvarende klimatiske Forhold og lignende Erhvervsvilkaar; da først er der sket Retfærdigheden Fyldest. Men dømmer man paa et saadant Grundlag, skal det sikkert vise sig, at Dommen vil falde ud til Gunst for Grønlænderne ved vore danske Kolonier.

Vil man søge Oplysning om den grønlandske Befolkning, er man endnu henvist til den af Dr. phil. H. Rink, tidligere Direktør for den kgl. grønlandske Handel, i 1857 udgivne Beskrivelse af Grønland; dette Hovedværk vidner saavel om Forfatterens indgaaende Kjendskab til Landet og Folket, som om hans varme Interesse for den eskimoiske Befolkning. Da Dr. Rink udgav sit Skrift, maatte han i det Væsentlige selv indhente de nødvendige Oplysninger fra første Haand. Siden den Tid er der gennem Administrationen indsamlet forskjelligt statistisk Materiale, og det er paa

¹⁾ Den af Regeringen i 1883 udsendte Expedition til Grønlands Østkyst havde et videre Formaal, idet dens Undersøgelser gjaldt saavel Landet som Befolkningen.

Grundlag heraf, at jeg skal forsøge at yde et Bidrag til Oplysning om Grønlændernes Erhvervs- og Befolkningsforhold.

I det Følgende skal jeg først omhandle Erhvervsforholdene, derefter Befolkningsforholdene og endelig tilføje nogle Oplysninger om Rumforholdene i de grønlandske Huse.

I.

Af Sedyrene staa i første Række Sælerne, hvis Forekomst er af afgjørende Betydning for det grønlandske Samfund, idet nemlig disse Dyr skaffe Grønlænderne Alt, hvad de behøve til deres Husholdning. Af Spækket faa de Tran til deres Lamper, Skindene benytte de til Betræk til Baade og Kajakker samt til Klædedragter, og endelig spiller Sælhundekjødet en vigtig Rolle i den grønlandske Husholdning og er Grønlænderens kjæreste og saa godt som eneste animalske Føde; Kjødet spises enten i tørret eller frisk Tilstand, i sidste Tilfælde altid kogt. Af Sælerne ere enkelte Arter altid tilstede i Grønland, andre Arter forekomme kun paa bestemte Tider af Aaret.

Til de første Arter høre Netsiden og den spraglede Sæl, til de sidste Klapmydsen, Remmesælen og Sort- eller Svartsiden.

Netsiden eller Fjordsælen indtager den vigtigste Plads i Fangsten i Nordgrønland; den forekommer omtrent hele Aaret rundt, mindre rigelig i Juli, August og September, men er til Gjengjæld som Regel tilstede i store Masser i den egentlige Vintertid og kan fanges overalt langs Kysten og inde i Fjordene. I Sydgrønland er denne Sælhund ogsaa tilstede saa godt som hele Aaret rundt, men er her ikke af samme Betydning for Samfundet som i Nordgrønland. Skindet af denne Sælhund danner hovedsagelig Materialet til de Indfødtes Klædedragt.

Den spraglede Sæl forekommer ogsaa hele Aaret rundt, men fanges kun i ringe Mængde. Skindet af denne Sælhund, der udelukkende anvendes til Benklæder, fornemlig af Kvinderne, er meget efterspurgt og betales til sine Tider med en efter grønlandske Forhold meget høj Pris.

I Modsætning til de her anførte tvende Arter, der ere Standdyr, staa, som ovenfor sagt, Klapmydsen, Remmesælen og Sortsiden.

Klapmydsen er en af de største grønlandske Sælhund; den holder sig fornemlig til Storisen og indfinder sig kun paa visse Tider af Aaret. Hyppigst forekommer den i Julianehaabs Distrikt og danner en væsentlig Betingelse for Aarets Udbytte; den indfinder sig i to

Perioder; første Gang fra lidt over Midten af Maj til Udgangen af Juni Maaned; den er da meget fed og kan undertiden fanges i store Masser. Dette er den saakaldte „fede Klapmydsefangst“; i Modsætning hertil staaer den „magre Klapmydsefangst“, der gjerne indtræffer i August. I Juli forsvinder Klapmydsen nemlig og vender atter tilbage i Begyndelsen af August, men er da fuldstændig afmagret. Længere nordpaa i Sydgrønland aftage disse Dyr efterhaanden, dog kan der i Frederikshaabs Distrikt undertiden fanges ret betydelige Masser af dem. I Nordgrønland forekomme de kun sjældent.

Remmesælen er næst Hvalrossen den største grønlandske Sælhund; den fanges fornemlig i Julianehaabs Distrikt, nu og da ogsaa i de andre Distrikter, og er af stor Betydning for den grønlandske Sælfanger, idet der af dens Skind, der er meget tykt, tilberedes de saakaldte Kobberemme, der bl. a. anvendes som Fangemme ved Sælfangsten fra Kajak.

Sort- eller Svartsiden er den vigtigste og mest udbredte Sælhund i Sydgrønland, hvor den forekommer overalt, men til forskellige Tider af Aaret. Medens, som foran berørt, Fjordsælen (Netsiden) maa henregnes til Standdyrene i de grønlandske Farvande, optræder Sortsiden derimod som Trækdyr. Den trækker i September Maaned i Flokke fra Syd til Nord og opholder sig langs Kysten til ind i Februar, da den forsvinder, men viser sig paany i Slutningen af Maj i den sydlige Del og i Begyndelsen af Juni i den nordligere Del af Sydgrønland, hvorefter den atter forsvinder i Juli for saa paany at vise sig i September o. s. fr. Denne Sælhund er fedest om Efteraaret og tiltager i Fedme hen paa Vinteren, men mager om Foraaret og Sommeren; som bekjendt, er det denne Sælart, der efterstræbes af Robbefangerne under Newfoundland.

Endvidere forekommer ogsaa Hvalrossen i Grønland, men fanges kun sjældent; det er særlig en ubeboet Strækning mellem det nordre og søndre Inspektorat, som disse Dyr have udvalgt sig til Legeplads, og hvor de om Efteraaret skulle findes i betydelige Masser. Fangsten af disse Dyr, der er meget farlig, er i det Hele uden særlig Betydning.

Fremdeles findes der flere Hvalarter i de grønlandske Farvande. Den egentlige Grønlandshval forekommer nu sjældnere end tidligere og er i en længere Aarrække ikke fangen; Kolonien Holstensborg og Logen Godhavn vare i sin Tid Grønlands vigtigste Hvalfangststationer.

Af andre Hvalarter forekomme Krepporkak'en, Nar-

hvalen, Sildepiskeren (Vaagehvalen), Springeren, Sværdfisker og Hvidfisken. Af disse Arter ere dog kun Krepporkak'en og Hvidfisken, og af disse særlig den sidste, af videre Betydning.

Krepporkak'en fanges ved Frederikshaab (gjennemsnitlig vel 2 à 3 Dyr aarlig) og har kun Betydning for den derværende Befolkning, medens Hvidfisken særlig forekommer i de tre nordligste Distrikter og Sydgrønland, men fornemlig i Nordgrønland, hvor den til sine Tider yder et væsentlig Bidrag til Befolkningens Ernæring.

Endvidere forefindes Isbjørnen; som Regel træffes dette Dyr dog kun i 2 Distrikter: Julianehaabs, hvortil den kommer med Storisen, og Uperniviks Distrikt; begge Steder nedlægges der imidlertid kun faa Bjørne om Aaret, og denne Jagt er uden Betydning overfor Samfundet som Helhed betragtet.

Efter saaledes at have omtalt de vigtigste Sæpattedyr, der forekomme i Grønland, maa jeg sluttelig nævne et andet Sedyr, der findes i betydelige Masser langs Grønlands Vestkyst, nemlig: Hajen. Denne Fisk fiskes fornemlig i Nordgrønland og dér saa godt som ved alle Kolonier; vel forekommer den ogsaa i Sydgrønland, men Hajfiskeriet i disse Egne er aldeles forsvindende i Forhold til Fiskeriet i den nordlige Del af Grønland. Det er fornemlig Leveren, der udnyttes til Trankogning; selve Kjødet af Hajen bruges ikke til Menneskeføde, men har dog ikke ringe Værdi, idet det anvendes til Hundefoder.

Endelig maa som væsentlige Faktorer i den grønlandske Husholdning nævnes Fiskeriet og Søfuglejagten.

Af Fiskearter findes følgende: Kabliauen, Laxørreden, Angmasetten, Stenbideren og Helleflynderen, som fiskes om Foraaret eller Sommeren og tildels tørres og hengjæmmes til Vinterforraad, samt Rødfisken, Kaleralik'en (en mindre Helleflynderart), Fjordtorsken (Ovak'en) og Ulken, der fiskes saavel om Sommeren som om Vinteren.

Forekomsten af Kabliauen (eller den store Torsk) er højest variabel i de forskjellige Aar; tidligere indfandt den sig undertiden i store Mængder og afgav da et betydeligt Bidrag til Vinterforraadet, men i de senere Aar synes dens Forekomst at være bleven sjældnere; dog er dette Fiskeri endnu af Betydning ved flere Kolonier. Fiskeriet foregaaer som Regel i Juli eller August Maaned. Fisken tørres og hengjæmmes til Vinterbrug. I Nordgrønland forekommer den kun sporadisk og sjældnere nordligere end ved Jacobshavn, medens den forekommer saa godt som i hele Sydgrønland. I tidligere Tid (1846—66) er der i den

sidstnævnte Landsdel foruden Tørfisk (Stokfisk) ogsaa blevet fremstillet Klipfisk af Kabliauen; Klipfisk produceredes ved Fiskeriet (under Godthaab), hvor Indhandlingen i det nævnte Tidsrum svingede mellem 8000 og 36000 R aarlig; denne Industrigren ophørte imidlertid i 1866. Tørfisk produceres saavel ved Fiskeriet som ved Sukkertoppen, men denne Produktionsgren er nu saa godt som uden Betydning; ved de nævnte Steder har Indhandlingen af dette Produkt henholdsvis varieret mellem 3000 og 36000 R (i 1852) og mellem 4000 og 69000 R (i 1875).

Laxørreden, der fanges dels i Elvene, dels i Saltvandet udenfor disses Udløb, forekommer saa godt som i hele Grønland, i det nordlige Inspektorat dog sparsommere, jo længere nordpaa man kommer; Grønlænderne ynde meget denne Fisk, der tørres og tildels hengjæmmes til Vinterbrug, men dens Betydning for den grønlandske Befolkning er næppe stor. I Sukkertoppens og Holstensborgs Distrikter drives dette Fiskeri ogsaa af de der boende Europæere som privat Industri, dog udføres der fra begge Distrikterne kun henimod 200 Tdr. aarlig.

Angmasetten eller Lodden er en lille Sildeart af henimod 6 Tommers Længde; den forekommer i Sydgrønland i henved 4 Uger i Maj og Juni Maaned og er som Regel tilstede i uhyre Mængder; ofte ere Stimerne saa tætte, at man kan øse Fisken op med Hænderne. Grønlænderne ynde meget dette Fiskeri, der skaffer dem en behagelig Adspredelse ovenpaa den lange Vinters mere monotone Liv, og Alle, baade Unge og Gamle, deltage med Iver og Lyst deri. Angmasetten, der bevæger sig i Overfladen af Vandet, øses med Kætsere eller med Hænderne, spredes rundt paa Klipperne og tørres i Solen, hvorefter Fisken stoppes i Skindposer og hengjæmmes til Vinterforraad; derfor er det af stor Betydning, at Vejret netop i denne Periode holder sig tørt og godt; naar det derimod falder ind med Regn og Sne, ødelægges ofte hele Udbyttet af Fangsten. Dette Fiskeri indtager en vigtig Plads i den grønlandske Husholdning, da de tørrede Angmasetter, der gjerne spises sammen med Sælhundespæk, om Vinteren nærmest maa betragtes som Grønlænderens daglige Brød. Angmasetten fanges ogsaa i Nordgrønland, navnlig i Distrikterne omkring Disko-Bugten. Ifølge et af Dr. Rink (II. Bind, S. 228) gjort Overslag, skulde der i Sydgrønland aarlig fanges 1 à $1\frac{1}{2}$ Million Pund Angmasetter (i frisk Tilstand), og Udbyttet af denne Fangst er næppe aftaget siden den Tid.

Stenbideren forekommer kun om Foraaret og er paa Grund af sin Fedme meget yndet af Befolkningen.

Ligesom Angmasetten tørres den og hengjæmmes til Vinterbrug, men har dog ikke nær den Betydning som Angmasetten.

Noget lignende gjælder om Natarnak'en eller den store Helleflynder, der fiskes om Sommeren, og fornemlig forekommer paa Fiskebankerne udfør Godthaab og Holstensborg og ved den sydlige Del af Kysten i Nordgrønland. Dette Fiskeri er i de senere Aar blevet drevet af amerikanske Fiskere, der i Juli Maaned indfandt sig ved Kysten og paa forskellige Maader have voldet den stedlige Administration Vanskeligheder; der synes dog nu at være indtraadt en Bedring i dette Forhold, idet Fiskeriet næppe har betalt sig, og Fiskerne derfor tildels ere udeblevne.

Af de Fiskearter, der forefindes hele Aaret rundt, ere Fjordtorsken og Ulken de vigtigste; de forekomme saa godt som langs hele Kysten og ere Grønlandernes første Hjælpekilde, naar Nød indtræffer. Ogsaa Fiskeriet efter Rødfisk er paa mange Steder af stor Vigtighed; saaledes f. Ex. i Julianehaabs Distrikt; denne Fisk, der er meget fed, afgiver ikke alene en sund og nærende Spise, men Grønlanderne kunne endogsaa ved Kogning af Fisken indvinde Tran til deres Lamper. Det Samme gjælder om Kaleralik'en (eller den mindre Helleflynder), der, foruden enkelte Steder i Julianehaabs Distrikt, fornemlig fiskes i Isfjordene i Nordgrønland; begge disse Fiskearter fiskes paa meget dybt Vand.

Af Søfuglene ere Ederfuglene og Alkene de vigtigste. Ederfuglen yngler fornemlig paa Strækningen fra Fiskeneset til Christianshaab, Alkene paa de store Fuglefjælde i det nordre Inspektorat. Om Vinteren, naar Havet i Nordgrønland fryser til, drage Søfuglene sydefter og blive saaledes af stor Betydning for Befolkningen i Sydgrønland, idet de baade afgive Klæder og Føde. Det er dog fornemlig af Ederfuglens Skind, at Grønlanderne fremstille de Underpelse, de benytte til deres Klædedragt, ligesom de ogsaa af disse Skind forfærdige de saakaldte Ederfugleskindstæpper, der sælges til Evroperne.

Ogsaa som Fødemiddel ere de her nævnte Fuglearter af stor Vigtighed for Befolkningen, idet de forekomme paa den Aarstid, hvor Grønlanderne fornemlig ere henviste til at leve af Fisk.

Medens Søjagten saaledes kan fremvise forskellige Arter til Efterstræbelse, er Forholdet et andet med Hensyn til Landjagten. Af Landdyr findes nemlig foruden Haren kun 2 Arter, der ere Gjenstand for Jagt: Ræven og Rensdyret.

Af Ræve findes 2 Varieteter, den blaa og den hvide. Den Førstnævnte forekommer som Regel hyp-

pigere end den sidstnævnte, og Skindet af den blaa Ræv er tillige adskilligt mere værd end Skindet af den hvide. Rævefangsten er af større Betydning i Sydgrønland end i Nordgrønland, men spiller dog ej heller der nogen videre Rolle i den grønlandske Husholdning, da Skindet sjældent benyttes af Grønlanderne selv, men sælges til Handelen, og Kjødet som Regel ikke tjener til Føde for den indfødte Befolkning. Rævene fanges enten i Fælder eller skydes. Jeg vil senere komme tilbage til Rævefangsten, idet jeg skal søge at paavise Forskjellen mellem tidligere anførte Opgivelser af det aarlige Antal paa fangede Ræve og Forholdet i Nutiden.

Rensdyr forekomme i Grønland kun i vild Tilstand. Allerede de gamle Sagaer indeholde Beretninger om Rensjagten, og senere Forfattere ynde meget at komme ind paa at drøfte denne Jagtgren og dens mere eller mindre heldige Følger for det grønlandske Samfund. De første Missionærer havde meget at indvende mod denne Jagt, der dengang som nu forefaldt i Sommermaanederne; det gjaldt for Missionærerne om stadig at have de Indfødte samlede om sig, men, naar Rensperioden indtraadte, droge Grønlanderne imidlertid afsted, ofte tilbagelæggende lange Strækninger, og paa disse Udflugter, der betragtedes som Fornøjelsesrejser, glemte de ofte den Moral, der i Vinterens Løb var bleven dem indprentet, og det gamle Ord: „Ude af Øje, ude af Sind“ kom her til sin fulde Ret, thi „Konebyttten“ og andre Udskejelser forefaldt paa disse Jagtture, og Grønlanderne sloge for Alvor Gjækken løs.

Kunde de Missionærer og Andre, der i sin Tid have set skjævt til Rensjagten, leve op igjen, vilde de utvivlsomt glæde sig ved at betragte Rensjagten i vore Dage, thi den er nu kun et svagt Ekko af gamle Tiders Storhed. Vel drage Grønlanderne endnu paa Rensjagt, men de holde sig i vor Tid som Regel kun indenfor det Distrikt, i hvilket de bo, og de lange Rejser, som de Indfødte i gamle Dage i Særdeleshed i Sydgrønland foretog, for at komme til et Rensdistrikt (som f. Ex. fra Julianehaabs til Godthaabs Distrikt), ere nu forlængst ophørte. Rensdyret forekommer, foruden forskellige Steder i Nordgrønland, i de tre nordligste Distrikter i Sydgrønland og hist og her i Frederikshaabs Distrikt, men træffes aldrig i Julianehaabs Distrikt. Der er i gamle Dage nedlagt adskillige Tusinder Rensdyr aarlig, og denne Jagt fik et stort Opsving ved Indførelsen af Skydevaaben som almindelig Handelsvare i Grønland, saa at der omkring Fyrrerne i dette Aarhundrede vel mindst er blevet nedlagt 25 à 30,000 Rensdyr om Aaret i hele Grønland. I Slut-

ningen af Halvtredserne indtraadte der imidlertid en sørgelig Vending med denne Jagt; hvad enten nu Resultatet skyldtes Grønlændernes planløse Myrderi, der tilmed gjorde det umuligt for dem at hjembringe alt Kjødet af de nedlagte Dyr, som saaledes fik Lov til at henligge ubenyttet og efterhaanden gik i Forraadelse, eller Rensdyrene paa Grund af den store Efterstræbelse, de vare udsatte for, søgte til andre Steder, hvor de kunde leve i Ro, sikkert er det, at Rensjagten fra det nævnte Tidsrum svandt ind til at blive omtrent fuldstændig betydningsløs, og selv om der i de senere Aar synes at kunne spores en vis Fremgang i Udbyttet af denne Jagt, er den dog for Intet at regne mod Rensjagten i tidligere Tid.

Som nærmere Bevis paa, hvorledes det er gaaet tilbage med denne Erhvervsgrøn, skal jeg hidsætte en Fortegnelse over de Kvantiteter Rensskind, der aarlig ere hjemsendte fra Grønland i Tidsrummet fra 1838 til 1891, idet jeg dog skal gøre opmærksom paa, at disse Tal kun angive Mængden af de hjemsendte Skind, medens de Skind, der ere blevne anvendte til Grønlændernes Klædedragt og til Hus- og Teltbrug, ere ladte ude af Betragtning.

I 1838 hjemsendtes	5 128	Stkr.	Rensskind
- 1839	—	24 197	— —
- 1840	—	13 638	— —
- 1841	—	14 608	— —
- 1842	—	11 439	— —
- 1843	—	14 713	— —
- 1844	—	14 862	— —
- 1845	—	12 446	— —
- 1846	—	26 374	— —
- 1847	—	8 137	— —
- 1848	—	16 412	— —
- 1849	—	9 920	— —
- 1850	—	10 183	— —
- 1851	—	13 749	— —
- 1852	—	7 260	— —
- 1853	—	11 287	— —
- 1854	—	7 866	— —
- 1855	—	6 346	— —
- 1856	—	3 357	— —
- 1857	—	3 486	— —
- 1858	—	1 366	— —
- 1859	—	1 245	— —
- 1860	—	707	— —
- 1861	—	425	— —
- 1862	—	154	— —

fra 1863 til 1891 har Hjemsendingen varieret mellem 0 og 40 (i 1891).

Med Hensyn til Fangemaaderne ved Sælfangsten, da bestaa disse hovedsagelig i Fangst fra Kajak, Fangst fra Isen og Garnfangst.

Fangsten fra Kajak drives over hele Grønland, men de strængere klimatiske Forhold i Nordgrønland, hvor Samfærdslen en stor Del af Vinteren som Regel foregaaer paa Isen, medføre selvfølgelig, at denne Fangemaade er af mindre Vigtighed dér end i Sydgrønland, hvor Kajakken er i Virksomhed saa godt som hele Aaret rundt.

Sælfangsten fra Isen (∅: den faste Is), der igjen indeholder forskellige Metoder, spiller derimod en vigtigere Rolle i Nord- end i Sydgrønland, paa hvilket sidste Sted den kun kan drives inde i de om Vinteren isbelagte Fjorde. Hajfangsten i Nordgrønland foregaaer som Regel ogsaa fra den faste Is og vistnok sjældnere fra Kajak eller Fartøj.

Garnfangsten drives hovedsagelig i Nordgrønland og kan dér til sine Tider give et udmærket Resultat. I Sydgrønland drives denne Fangst nu fornemlig kun ved Sukkertoppen; tidligere var den mere almindelig og dreves dengang ligesom nu ved Sukkertoppen paa den kgl. Handels Bekostning, men kunde ikke svare Regning og blev derfor nedlagt.

Naar man i Grønland i daglig Tale hører en Indfødt blive kaldt „Fanger“ (Grønlandsk: piniartok), forstaaes herved udelukkende, at den Vedkommende er Sælhundefanger, hvilket er den fornemste Betegnelse en Grønlænder kan faa, bortset fra de Faa, der kaldes „Storfanger“ (Grønlandsk: piniarstorssuak). Denne danske Betegnelse er imidlertid i enkelte Retninger mindre heldig og kan blive fuldstændig misvisende, nemlig naar man anvender Formen: Fangerne og Fangernes¹⁾. Da Betegnelsen „Fanger“ saaledes kan misforstaaes, synes det rigtigst, at man opgiver denne Benævnelse, og anvender „Sælfanger“ istedetfor. Ogsaa Betegnelsen „Sælfanger“ kan dog misforstaaes, thi i alt Fald i Sydgrøn-

¹⁾ Som Exempel herpaa kan jeg anføre en Samtale, som jeg overværede, da Orlogskrydseren „Fylla“ i 1886 var paa Togt til Grønland og opholdt sig ved Godthaab. Underofficererne vare en Dag i Land og underholdt sig med en tilstedeværende Indfødt, der er det danske Sprog nogenlunde mægtig. De udspurgte ham nu om de forskellige Fangstredskaber, de saa, hvortil de anvendtes, og hvem de tilhørte, og som Regel fik de det Svar fra den Indfødte: Det er Fangerne, det bruges af Fangerne o. s. v. Ved stadig at høre dette Svar bleve de imidlertid mere og mere forbavsede, og tilsidst bemærkede en af dem, at det forundrede ham at høre, at der fandtes saa mange Fanger i Grønland, da han endnu ikke havde set et eneste Fængsel.

land forstaaer man ved det danske Ord: „Sælfanger“ kun en Grønlænder, der fanger Sælhunde fra Kajak, medens en Indfødt, der f. Ex. udelukkende giver sig af med Garnfangst, aldrig vilde kunne faa Titel af Sælfanger. Naar der derfor er Tale om en Oversigt over Erhvervet i Grønland, forekommer det mig bedre kun at anvende Betegnelsen Erhverver om de Indfødte i Almindelighed, der give sig af med Jagt eller Fiskeri. Dette til Forklaring af, hvorfor jeg i mine Beregninger over Erhvervet i Grønland som ogsaa i nærværende Artikel stadig benytter Betegnelsen: Erhverver, idet herved altsaa forstaaes en Indfødt, der enten er Kajakfanger, Garnfanger eller fanger eller fisker paa anden Maade.

Hidtil har kun én Forfatter arbejdet paa en statistisk Bearbejdelse af Erhvervsforholdene i Grønland, nemlig Dr. Rink, der efter forinden som Geolog at have berejst Nordgrønland i en længere Aarrække opholdt sig i Sydgrønland som Inspektør og senere overtog Direktørposten herhjemme. Dr. Rink har beriget Literaturen om Grønland med adskillige Værker, af hvilke dog hans Bog „Grønland geografisk og statistisk beskrevet I. og II. Del“ (I. Del omhandlende de danske Handelsdistrikter i Nordgrønland, Kjøbenhavn 1852 og II. Del omhandlende det søndre Inspektorat, Kjøbenhavn 1857) maa betragtes som hans Hovedværk og som enestaaende i sit Slags. Dr. Rink har imidlertid i mange Tilfælde været henvist til at gaa frem paa usikker Grund, og han har saaledes ved at skulle opgøve Tallet paa fangede Sælhunde m. m. tildels maattet regne med usikre Størrelser; selv om der dengang, hvad vel har været Tilfældet, har foreligget Optegnelser fra forskellige Distrikter om Antallet af de aarlig fangede Sælhunde m. m., saa have disse dog ikke været særlig paalidelige eller udtømmende, hvilket ogsaa fremgaaer af Dr. Rinks egne Udtalelser desangaaende, idet han stadig maa „anslaa“ de ønskede Talstørrelser. Jeg skal i det Følgende forsøge paa at drage nogle Sammenligninger mellem de af Dr. Rink beskrevne Forhold og Forholdet i den nyere Tid, idet jeg samtidig maa beklage, at det forhaandenværende Materiale kun tillader mig at skaffe en samlet Oversigt over Fangsten i hele Grønland i Treaaret 1874—75 til 1876—77.

Den nedenstaaende „Oversigt over Fangsten af Sødyr i Nordgrønland i Aarene 1862—63 til 1876—77“ er baseret paa et af afd. Inspektør i Nordgrønland Krarup Smith efter indsamlede Fangelister udarbejdet Materiale, og det er hævet over al Tvivl, at dette Materiale er et solidt Grundlag for Beregninger,

Krarup Smith virkede i sin nævnte Stilling fra 1867 til 1882 og var bekendt for sin Dygtighed og sin Interesse for den grønlandske Befolkning. For Sydgrønlands Vedkommende har jeg udarbejdet et „Sammendrag af Fangelisterne for Aarene 1874—75 til 1890—91“, hvilke Angivelser ere støttede paa de af Inspektoratet for Sydgrønland udgivne trykte Fangelister. (Tabel I—V).

Idet jeg med Hensyn til Fangsten i det Hele taget af Sødyr (og Ræve) i Grønland maa henvise til de hosstaaende Oversigter¹⁾, skal jeg her nærmere omtale nogle Forhold i de to Inspektorater.

Sydgrønland. (1874—75 til 1890—91).

Sælhunde.

Tages Fangsten i hele Sydgrønland for sig, vil man se, at i Naaaret 1874—75 til 1882—83 bliver Gjennemsnittet 32 213 Sælhunde aarlig, medens Otteaaret 1883—84 til 1890—91 giver 33 515, altsaa en Fremgang af ca. 1300. I hele den syttenaarige Periode falder den mindste Fangst i 1875—76 og den næstmindste i 1874—75, den største Fangst i 1878—79, den næststørste i 1887—88; lægges Beregningen pr. Individ til Grund, falder den mindste Fangst i 1874—75 og 75—76 (samt i 1888—89), den næstmindste i 1890—91, den største Fangst i 1882—83, den næststørste i 1878—79.

For de enkelte Distrikter stille Forholdene sig meget variable. (Se hosstaaende Tavle).

Heraf vil altsaa kunne ses, at Fangsten af Sælhunde er gaaet noget op ved Godthaab i den sidste Periode i Modsætning til den første (ca. 300) og noget ned ved Frederikshaab (ca. 500), ved Sukkertoppen (ca. 350) og ved Holstensborg (ca. 250), medens Opgangen ved Julianehaab har været ca. 2000 Stk.; Forholdene have saaledes som Helhed været mere stabile i Sydgrønland i Perioden 1874—75 til 90—91 end i Nordgrønland i 1862—63 til 76—77 (jfr. nedenfor). Da der ikke fra tidligere Tid foreligger bestemte Op-

¹⁾ Naar jeg i de hosstaaende Lister har for Sydgrønlands Vedkommende optaget Udbyttet af Rævefangsten, men undladt dette for Nordgrønlands Vedkommende, ligger dette deri, at Rævefangsten spiller en vigtigere Rolle i Sydgrønland end i Nordgrønland, hvor den omtrent er uden Betydning. Det omvendte Forhold er tilstede med Hensyn til Hajfangsten, der i Nordgrønland er af stor Vigtighed, men i Sydgrønland kun spiller en mindre Rolle; derfor er paa Listerne over Fangsten i Nordgrønland Resultatet af Hajfangsten optaget dér, medens dette er udeladt paa de sydgrønlandske Lister.

							største Fangst.	mindste Fangst.	
Julianehaab	giver i Niaaret	$18^{74/75}$ — $82/83$	gjnstl.	16764;	i Otteaaret	$18^{83/84}$ — $90/91$:	18717.	$18^{82/83}$	$18^{75/76}$
Frederikshaab	—	—	—	5479;	—	—	4953.	$18^{78/79}$	$10^{90/91}$
Godthaab	—	—	—	3610;	—	—	4086.	$18^{84/85}$	$18^{79/80}$
Sukkertoppen	—	—	—	4244;	—	—	3899.	$18^{78/79}$	$18^{88/89}$
Holstensborg	—	—	—	2116;	—	—	1860.	$18^{89/90}$	$18^{83/84}$

Lægges Beregningen pr. Individ til Grund, faaes for:

							største Fangst.	mindste Fangst.	
Julianehaab	i Niaaret	$18^{74/75}$ — $82/83$	gjnstl.	7.3;	i Otteaaret	$18^{83/84}$ — $90/91$:	7.9.	$18^{82/83}$	$18^{75/76}$
Frederikshaab	—	—	—	7.3;	—	—	6.5.	$18^{78/79}$	$18^{88/89}$ og $90/91$
Godthaab	—	—	—	3.9;	—	—	4.4.	$18^{84/85}$	$18^{79/80}$
Sukkertoppen	—	—	—	4.6;	—	—	4.2.	$18^{73/76}$ og $78/79$	$18^{88/89}$
Holstensborg	—	—	—	3.7;	—	—	3.2.	$18^{89/90}$	$18^{83/84}$

Lægges endelig Beregningen pr. Erhverver til Grund, faaes for:

Julianehaab	i Niaaret	$18^{74/75}$ — $82/83$	gjnstl.	38.1;	i Otteaaret	$18^{83/84}$ — $90/91$:	40.8.	$18^{82/83}$	$18^{75/76}$
Frederikshaab	—	—	—	37.4;	—	—	36.1.	$18^{78/79}$	$18^{75/76}$
Godthaab	—	—	—	22.6;	—	—	26.7.	$18^{84/85}$	$18^{90/91}$
Sukkertoppen	—	—	—	25.0;	—	—	22.7.	$18^{77/78}$	$18^{90/91}$
Holstensborg	—	—	—	19.9;	—	—	18.8.	$18^{89/90}$	$18^{83/84}$

givelser om Antallet af de aarlig i Grønland fangede Sælhundede og andre Sødyr eller Ræve, kan man ikke anstille Sammenligninger mellem Forholdene i Fortiden og Nutiden; imidlertid er nu Grunden lagt til fremtidige Sammenligninger, og forhaabentlig ville disse ikke udeblive i sin Tid.

I Sydgrønland er det ikke, som Tilfældet er i Nordgrønland, Hundebestandens Trivsel, der spiller en vigtig Rolle med Hensyn til Resultatet af Vinterfangsten, men derimod Islæget, Sælhundenes Antal og Sundhedstilstanden blandt Erhververne. Det vil være indlysende, at Sygdom blandt Erhververne maa gjøre et slemt Afbræk i Fangsten, selv om Sælhundene ere tilstede i rigelig Mængde, og endnu værre stille Forholdene sig, naar disse Sygdomme, hvad jo særlig i Sydgrønland ofte sker, antage en mere eller mindre epidemisk Karakter, thi Fangsten staaer og falder med Erhververne. Ogsaa en anden Faktor kommer imidlertid i Betragtning med Hensyn til Udbyttet af Fangsten, nemlig Vejrets Beskaffenhed; i Nordgrønland er Vejret som Regel mere stadigt end i Sydgrønland, og særlig udmærker Vinteren i det nordlige Inspektorat sig ved langt roligere Vejrforhold end i det sydlige, hvor Vinteren — bortset fra de højere Kuldegrader — paa det Nærmeste ligner en dansk (maaske rettere en kjøbenhavnsk) Vinter med hyppige østlige Vinde og megen Nedbør.

Hvidfisk.

Hvidfiskefangsten spiller kun en mindre vigtig Rolle i Sydgrønland og giver kun noget nævneværdigt Udbytte i de tre nordlige Distrikter, særlig i Sukkertoppens. Af Sammenlægningen af Fangelisterne synes det at fremgaa, at Fangsten af disse Sødyr er aftagen, særlig i Sukkertoppens Distrikt, hvor Gjennemsnittet af Niaaret 1874—75 til 82—83 giver 329, medens Otteaaret 1883—84 til 90—91 kun giver 232, altsaa ca. 100 færre. Denne Fangst er imidlertid af saa ringe Betydning for Samfundet som Helhed taget, at man ikke skal nære nogen Bekymring i Anledning af den paaviste Nedgang.

Ræve.

Anderledes stiller det sig med Rævefangsten, der, som tidligere anført, kun er af Betydning i Sydgrønland.

Eksempelvis skal her anføres nogle Tal, der angive Forholdet mellem indhandlede Ræveskind i Syd- og Nordgrønland; at disse Tal for Sydgrønlands Vedkommende ikke stemme med de Tal, der for det samme Aar ere opgivne i Sammenlægningen af Fangelisterne, hidrører bl. a. fra den Omstændighed, at Skindet af de Ræve, der fanges i Finantsaarets sidste Del (altsaa i sidste Halvdel af Marts Maaned) i mange Tilfælde ikke indhandles før ind i det nye Finantsaar, hvorved Uoverensstemmelserne fremkomme, ligesom de rigtignok

Tabel I.

Sammen drag
af Fangelisterne for Sydgrønland for Aarene 1874-75—1890-91.

	Julianeaab			Frederikshaab			Godthaab			Sukkertoppen			Holstensborg			Hele Sydgrønland				
	Antal Erhververe	Sælhundede	Hvidfisk	Antal Erhververe	Sælhundede	Hvidfisk	Antal Erhververe	Sælhundede	Hvidfisk	Antal Erhververe	Sælhundede	Hvidfisk	Antal Erhververe	Sælhundede	Hvidfisk	Antal Erhververe	Sælhundede	Hvidfisk	Ræve	
1874-75	414	12492	—	163	5362	—	149	3745	163	378	104	1735	96	222	989	27440	376	2069		
1875-76	411	11903	—	154	4549	—	166	4613	273	894	108	1868	94	218	1015	26938	566	1719		
1876-77	423	17766	3	150	5560	2	170	4695	384	360	106	2194	169	147	1017	33923	903	2160		
1877-78	443	16389	2	143	5476	3	171	4800	394	220	108	2259	153	145	1014	32846	805	1833		
1878-79	453	19997	2	151	6328	3	168	4930	398	298	103	2672	172	178	980	1026	30219	1010	2295	
1879-80	448	16361	8	138	5113	5	168	3579	325	261	110	1805	178	280	1026	30219	980	1575		
1880-81	463	14433	13	138	4666	11	175	3913	344	207	109	1971	236	283	1046	28238	627	1778		
1881-82	437	17222	13	137	5120	12	175	4294	253	207	114	2305	140	318	1014	32169	627	1778		
1882-83	456	23313	3	139	7136	5	188	3685	226	311	106	2241	157	283	1040	40058	603	2037		
Gjennemsnit for 1874-75—1882-83	439	16764	5	147	5479	7	170	4244	329	293	107	2116	155	239	1022	32213	782	1905		
1883-84	434	17201	2	146	5239	12	152	3759	186	167	97	1414	148	184	987	31974	541	1656		
1884-85	429	17656	2	150	6205	14	142	4352	198	137	88	1505	71	110	1004	35153	862	1561		
1885-86	447	20100	5	134	4710	15	130	4391	356	109	91	2014	121	91	995	35912	783	1054		
1886-87	455	19358	1	176	4296	7	166	3860	284	100	101	1877	240	78	1001	34036	687	1054		
1887-88	481	20282	—	149	6068	12	173	3991	262	78	103	1597	94	88	1058	36372	539	894		
1888-89	462	16254	5	124	4317	6	153	3334	135	64	97	1682	118	69	987	28282	495	766		
1889-90	467	17246	3	136	4562	15	155	3626	130	164	115	3011	74	229	1066	33053	404	1615		
1890-91	499	21375	—	123	4225	7	179	3008	216	165	117	1738	113	185	1074	33333	536	1202		
Gjennemsnit for 1883-84—1890-91	459	18717	2	136	4953	11	172	3899	232	123	101	1860	122	129	1022	33515	533	1163		
Gjennemsnit for 1874-75—1890-91	448	17683	3	142	5231	9	171	4032	288	213	104	1936	140	188	1022	32826	638	1588		

Tabel II.

Fangsten af Sødyr og Ræve i Sydgrønland i Aarene 1874-75—1890-91, beregnet pr. Individ.

	Julianehaab			Frederikshaab			Godthaab			Sukkertoppen			Holstensborg			Hele Sydgrønland		
	Sælhundde	Hvidfisk	Ræve	Sælhundde	Hvidfisk	Ræve	Sælhundde	Hvidfisk	Ræve	Sælhundde	Hvidfisk	Ræve	Sælhundde	Hvidfisk	Ræve	Sælhundde	Hvidfisk	Ræve
1874-75	5.4	—	0.4	6.7	—	0.2	4.4	0.1	0.4	4.3	0.2	0.4	3.0	0.2	0.4	5.0	0.1	0.4
1875-76	5.3	—	0.2	6.3	—	0.3	4.3	0.2	0.5	5.3	0.3	0.5	3.2	0.2	0.4	5.0	0.1	0.3
1876-77	8.3	—	0.4	7.8	—	0.3	3.9	0.4	0.7	5.2	0.4	0.4	4.0	0.3	0.3	6.4	0.2	0.4
1877-78	7.7	—	0.2	7.5	—	0.3	3.7	0.3	0.3	5.2	0.4	0.2	3.9	0.3	0.3	6.2	0.2	0.2
1878-79	9.0	—	0.5	8.6	—	0.5	4.5	0.2	0.8	5.3	0.4	0.3	4.6	0.3	0.5	7.1	0.1	0.5
1879-80	7.5	—	0.5	6.9	—	0.3	3.1	0.3	0.5	3.8	0.6	0.3	3.1	0.3	0.5	5.6	0.2	0.4
1880-81	6.4	—	0.2	6.2	—	0.2	3.5	0.4	0.5	4.1	0.4	0.2	3.4	0.4	0.5	5.2	0.2	0.3
1881-82	7.5	—	0.3	6.8	—	0.2	3.5	0.2	0.5	4.6	0.3	0.2	3.9	0.2	0.5	5.9	0.1	0.3
1882-83	10.4	—	0.3	9.3	—	0.3	3.9	0.2	0.6	3.8	0.2	0.3	3.8	0.3	0.5	7.3	0.1	0.4
Gjennemsnit for 1874-75—82-83	7.5	—	0.3	7.3	—	0.3	3.9	0.3	0.5	4.6	0.4	0.3	3.7	0.3	0.4	6.0	0.1	0.4
1883-84	7.6	—	0.3	6.7	—	0.2	4.5	0.2	0.4	4.0	0.2	0.2	2.3	0.2	0.3	5.7	0.1	0.3
1884-85	7.7	—	0.3	8.4	—	0.2	5.9	0.1	0.5	4.6	0.2	0.1	2.6	0.1	0.2	6.4	0.1	0.3
1885-86	8.7	—	0.2	6.3	—	0.2	4.6	0.3	0.3	5.2	0.4	0.1	3.5	0.2	0.2	6.5	0.1	0.2
1886-87	8.4	—	0.1	5.7	—	0.1	4.9	0.1	0.2	4.2	0.3	0.1	3.3	0.4	0.1	6.2	0.1	0.1
1887-88	8.4	—	0.2	8.0	—	0.1	4.8	0.2	0.2	4.4	0.3	0.1	2.8	0.2	0.1	6.5	0.1	0.2
1888-89	6.6	—	0.1	5.5	—	0.1	3.6	0.1	0.2	2.9	0.2	0.1	2.9	0.2	0.1	5.0	0.1	0.1
1889-90	7.1	—	0.3	5.8	—	0.1	3.9	0.1	0.6	5.0	0.2	0.2	5.3	0.1	0.4	5.9	0.1	0.3
1890-91	8.7	—	0.3	5.5	—	0.2	3.3	0.2	0.4	3.2	0.2	0.2	3.2	0.2	0.3	5.1	0.1	0.2
Gjennemsnit for 1883-84—90-91	7.9	—	0.2	6.5	—	0.2	4.4	0.2	0.4	4.2	0.3	0.1	3.2	0.2	0.2	5.9	0.1	0.2
Gjennemsnit for 1874-75—90-91	7.7	—	0.3	6.9	—	0.2	4.1	0.2	0.4	4.4	0.3	0.2	3.5	0.2	0.3	5.9	0.1	0.3

kun faa Ræve, der fanges af Europæere, ikke ere medtagne i Fangelisterne, men som Regel indbefattede under de som indhandlede opgivne Skind.

1874-75 Sydgrønland:	2678,	Nordgrønland:	420	
1876-77	—	2269,	—	312
1878-79	—	2798,	—	348
1882-83	—	2226,	—	480
1886-87	—	772,	—	325
1889-90	—	1913,	—	447
1890-91	—	1468,	—	353.

Forholdene ere herefter omtrent stabile i Nordgrønland, men meget variable i Sydgrønland.

Som foran omtalt, indtager Rævefangsten ikke nogen vigtig Plads i den grønlandske Husholdning, da Kjødet sjældnere spises af Befolkningen, og Skindet saa godt som altid sælges til Handelen. Da Skindene imidlertid herhjemme sælges til ret høje Priser, og det

derved indvundne Beløb hjælper til — om end forsvindende — at raade Bod paa Tab paa andre Produkter, er Udbyttet af Rævefangsten et vigtigt Spørgsmaal for Administrationen. Det turde derfor maaske være paa sin Plads at undersøge Forholdet mellem tidligere anførte Opgivelser af det aarlige Antal paa fangede Ræve og Forholdet i Nutiden, idet jeg her selvfølgelig kun vil omtale Rævefangsten i Sydgrønland.

I sit Værk om Grønland (Andet Bind) siger Dr. Rink (S. 178): „Siden 1830 (og til 1855—56?) er der i hele Sydgrønland fanget aarlig omtrent 1200 blaa og 600 hvide Ræve. Af disse falder omtrent Halvparten paa Julianehaabs Distrikt alene, og fanges de dér fortrinsvis omkring Tunordliorfik-, Igaliko- og Lichtenau-Fjordene. De bedste Ræveaar have været Vinteren 1831—32, da der fangedes omtrent 2300 blaa og hvide Ræve i Julianehaabs Distrikt alene, og 1853—54, da der fangedes dersteds omtrent 1500

Tabel III.

Fangsten af Sedyr og Ræve i Sydgrønland i Aarene 1874-75-1890-91,
beregnet pr. Erhverver.

	Julianehaab			Frederikshaab			Godthaab			Sukkertoppen			Holstensborg			Hele Sydgrønland		
	Sælhunde	Hvidfisk	Ræve	Sælhunde	Hvidfisk	Ræve	Sælhunde	Hvidfisk	Ræve	Sælhunde	Hvidfisk	Ræve	Sælhunde	Hvidfisk	Ræve	Sælhunde	Hvidfisk	Ræve
1874-75	30.2	—	2.1	32.9	—	0.8	25.8	0.7	2.5	25.1	1.1	2.5	16.7	0.9	2.1	27.7	0.4	2.1
1875-76	29.0	—	0.9	29.5	—	1.4	22.8	1.1	2.8	27.8	1.6	2.4	17.2	0.9	2.0	26.5	0.6	1.7
1876-77	42.0	—	1.8	37.1	0.1	1.6	22.1	2.0	3.8	27.6	2.3	2.1	20.7	1.6	1.4	33.4	0.9	2.0
1877-78	38.1	—	1.0	38.3	—	1.3	22.1	1.6	2.1	28.1	2.3	1.3	22.6	1.5	1.5	32.4	0.8	1.3
1878-79	44.1	—	2.3	41.9	—	2.3	26.1	1.1	5.0	28.0	2.3	1.7	25.9	1.7	2.6	36.6	0.7	2.6
1879-80	37.6	—	2.4	34.1	—	1.3	19.1	2.0	3.1	21.3	3.1	1.6	16.4	1.6	2.6	29.5	1.0	2.2
1880-81	31.2	—	1.2	33.8	0.1	0.8	20.2	2.0	2.6	22.4	2.0	1.2	18.1	2.1	2.6	27.0	0.9	1.5
1881-82	39.4	—	1.5	37.4	0.1	1.2	21.4	1.4	2.9	24.5	1.4	1.2	20.2	1.2	2.7	31.7	0.6	1.8
1882-83	51.1	—	1.5	51.3	—	1.4	23.9	1.4	3.6	19.9	1.2	1.7	21.1	1.5	2.7	38.5	0.6	2.0
Gjennemsnit for 1874-75-82-83	38.1	—	1.6	37.4	—	1.3	22.6	1.5	3.2	25.0	1.9	1.7	19.9	1.4	2.2	31.5	0.7	1.9
1883-84	39.8	—	1.6	35.9	0.1	1.3	27.0	1.2	2.6	24.9	1.2	1.1	14.6	1.5	1.9	32.4	0.5	1.7
1884-85	41.2	—	1.8	41.4	0.1	0.9	34.0	0.5	2.6	24.6	1.1	0.8	17.1	0.8	1.3	35.0	0.4	1.6
1885-86	45.0	—	1.1	35.1	0.1	1.0	28.6	2.0	1.7	27.8	2.0	0.6	22.1	1.3	1.0	36.1	0.8	1.1
1886-87	43.0	—	0.4	33.3	0.1	0.4	29.6	0.8	1.0	23.3	1.7	0.6	18.6	2.4	0.8	34.0	0.7	0.6
1887-88	42.2	—	0.9	40.7	0.1	0.7	29.2	1.1	1.3	23.1	1.5	0.4	15.5	0.9	0.9	34.4	0.5	0.8
1888-89	35.2	—	0.8	34.8	—	0.5	22.8	0.9	1.4	17.1	1.1	0.4	17.3	1.2	0.7	28.7	0.4	0.8
1889-90	36.9	—	1.3	33.5	0.1	0.6	23.4	0.6	3.4	23.9	0.9	0.6	26.2	0.6	2.0	31.0	0.4	1.5
1890-91	42.8	—	0.7	34.3	0.1	1.0	18.9	1.3	2.3	16.8	1.2	0.9	15.2	1.0	1.6	31.0	0.5	1.1
Gjennemsnit for 1883-84-90-91	40.8	—	1.1	36.1	0.1	0.8	26.7	1.1	2.0	22.7	1.3	0.7	18.3	1.2	1.3	32.8	0.5	1.2
Gjennemsnit for 1874-75-90-91	39.3	—	1.4	36.8	0.1	1.1	24.5	1.3	2.6	23.9	1.6	1.3	19.1	1.3	1.8	32.1	0.6	1.6

Stykker, men i Aarrækken fra 1834-1840 indkom der ved Julianehaab paa Handelen ikkun imellem 200 og 400 Skind ialt aarlig. Det synes derfor, som om en stærk Efterstræben mindsker kjendelig paa Antallet af disse Dyr, der uden Tvivl ogsaa paa Grund af deres Ernæring maa leve meget spredte. Derfor lod der sig vist heller ikke udbringe stort mere af denne Jagt, enten ved forbedret Fangemaade, eller en stærkere Drift, og for en tættere Befolkning end Grønlands vilde den sikkert kun blive af underordnet Betydning.

Naar Rævefangsten saaledes, som anført af Dr. Rink, i Aarene 1830 til 55-56 har givet et gennemsnitligt Udbytte af ca. 1800 Skind aarlig, viser Naaet 1874-75 til 82-83 ikke nogen Nedgang (1965 Stkr. aarlig i Gjennemsnit), men tværtimod en lille Opgang, hvorimod Fangsten i Otteaaet 1883-84 til 90-91 kjendelig er aftagen, idet Gjennemsnittet her er gaaet ned til 1163, altsaa 800 Stkr. mindre end

Gjennemsnittet for det foregaaende Naaet. Noget saa stort Ræveaar, som det af Dr. Rink anførte (1831-32), forekommer ikke i hele den syttenaarige Periode, ja, ikke engang som Aaret 1853-54. At der ligesaa vel som med Sælfangsten kan indtræde rene Uaar med Rævefangsten er meget naturligt, om end Aarsagerne hertil ere andre end for den førstnævnte Fangst. Et Uaar for Rævefangsten indtræder formentlig, enten naar Underlandet ikke ved hyppig Vexlen af Kulde og Tøvejr bliver islagt om Efteraaet, og den faldende Sne løst dækker Landet, eller naar Vinteren er meget mild eller saa godt som snefri, saa Rævene ikke behøve at søge til Yderlandet for at bjærge Føden, men kunne finde denne inde ad Indlandet til, og endelig naar Rævene vel ere tilstede i rigelig Mængde, men andre Erhvervsgræne, saasom god Sælfangst, heldig Fuglejagt eller heldigt Fiskeri, ikke opfordre Erhververne til at gaa paa den besværligere Rævejagt. Om

Tabel IV.

Oversigt

over Fangsten af Sedyr i Nordgrønland i Aarene 1862-63—1876-77.

	Egedesminde			Christianshaab			Jacobshavn			Ritenbank			Godhavn			Umanak			Upernivik			Hele Nordgrønland		
	Sælhuunde	Hvidtsk og Narhvaler	Hajer	Sælhuunde	Hvidtsk og Narhvaler	Hajer	Sælhuunde	Hvidtsk og Narhvaler	Hajer	Sælhuunde	Hvidtsk og Narhvaler	Hajer	Sælhuunde	Hvidtsk og Narhvaler	Hajer	Sælhuunde	Hvidtsk og Narhvaler	Hajer	Sælhuunde	Hvidtsk og Narhvaler	Hajer	Sælhuunde	Hvidtsk og Narhvaler	Hajer
1862-63	15448	18	358	6027	94	5814	4002	32	1400	4662	29	1041	3919	9	134	7925	17	7648	7531	114	567	49514	313	16462
1863-64	15367	22	200	6071	63	4458	3884	23	4094	6226	52	660	4608	14	62	10069	49	3621	10582	94	155	56247	317	18250
1864-65	16917	15	183	5945	94	3987	3572	21	3074	7394	120	1414	3461	11	42	7072	121	4663	16149	166	192	60410	568	13485
1865-66	15528	12	197	2972	20	2882	2632	25	2728	4381	72	723	1543	12	69	6461	118	654	7496	64	243	80713	323	7446
1866-67	14636	18	220	5824	59	3391	3411	79	3343	6871	107	2088	2994	24	113	8248	79	4186	10708	126	252	52002	492	13591
1867-68	11327	10	575	4144	117	4499	3480	109	3383	6786	142	2913	2443	6	111	7756	89	4652	10322	151	229	46258	624	16312
1868-69	10438	19	359	4385	37	2319	3996	52	3974	6398	98	3111	2374	15	55	7300	45	5017	9877	66	609	44668	332	15444
1869-70	11002	69	589	4649	164	4256	3656	189	3309	6032	157	3640	2298	16	63	6368	147	4181	11303	183	1012	45308	875	17050
Gjennemsnit for 1862-63—69-70	12583	23	335	4965	81	3882	3517	63	3157	6069	97	1949	2944	13	81	7642	83	4328	10496	121	899	48215	481	14130
1870-71	9264	25	945	4186	119	4174	3152	121	5880	5288	151	4528	1858	7	46	6579	321	5713	9917	90	592	40344	834	21888
1871-72	6414	12	18	5295	149	3246	4223	96	5299	6863	136	2506	2347	16	56	7975	138	2641	11615	126	725	44732	673	14491
1872-73	4646	3	64	3661	151	2644	4508	93	4228	7634	141	2258	1479	22	149	10605	185	4456	13235	88	520	45768	683	14319
1873-74	8150	11	93	4323	102	2219	4169	59	4696	8226	172	3088	1915	8	122	12227	84	12646	15381	115	498	55091	551	23362
1874-75	6657	23	136	2489	144	1575	2908	82	4825	5543	149	1963	1318	27	34	9174	52	7570	9430	127	303	37514	604	16406
1875-76	5966	53	183	3034	58	2753	3208	21	4463	5842	145	1956	1853	13	157	13423	68	14809	11557	86	158	44883	444	24484
1876-77	9076	29	300	4862	86	3785	3406	57	4472	5949	180	1882	2518	18	173	14599	93	15942	9891	95	492	50601	508	26396
Gjennemsnit for 1870-71—76-77	7182	23	248	3979	116	2907	3653	76	4840	6492	146	2526	1898	16	91	10679	134	9111	11661	104	470	45562	614	20192
Gjennemsnit for 1862-63—76-77	10062	23	295	4504	97	3427	3580	69	3942	6366	120	2218	2456	15	86	9068	107	6560	11040	113	432	46977	543	16959

Tabel V.

Fangsten af Sødyr i Nordgrønland i Aarene 1862-63—1876-77, beregnet pr. Individ.

	Egedsmunde		Christianshaab		Jacobshavn		Ritenbenk		Godhavn		Umanak		Upernivik		Hele Nordgrønland							
	Sælhunde	Hvidfisk og Narhvaler	Sælhunde	Hvidfisk og Narhvaler	Sælhunde	Hvidfisk og Narhvaler	Sælhunde	Hvidfisk og Narhvaler	Sælhunde	Hvidfisk og Narhvaler	Sælhunde	Hvidfisk og Narhvaler	Sælhunde	Hvidfisk og Narhvaler	Sælhunde	Hvidfisk og Narhvaler						
1862-63	15.8	—	11.3	0.2	10.0	10.0	10.0	0.1	3.5	12.5	0.1	2.8	14.3	—	11.5	11.1	12.6	0.2	0.9	12.9	0.1	4.8
1863-64	15.3	—	11.4	0.1	8.3	8.5	8.5	0.1	10.3	16.8	0.1	1.8	16.8	—	14.4	5.2	17.7	0.2	0.8	14.5	0.1	8.4
1864-65	16.7	—	11.1	0.2	7.5	8.3	8.3	0.1	7.6	18.7	0.3	3.6	12.8	—	10.0	6.6	26.1	0.3	0.2	15.3	0.1	8.4
1865-66	5.4	—	5.1	—	5.4	6.6	6.6	0.1	6.8	10.8	0.2	1.8	5.6	—	8.9	0.9	11.9	0.1	0.4	7.7	0.1	1.9
1866-67	14.7	—	11.1	0.1	6.4	8.5	8.5	0.2	8.3	16.6	0.3	5.0	10.8	—	11.2	5.7	16.7	0.2	0.4	13.2	0.1	8.4
1867-68	11.7	—	8.2	0.2	8.9	9.2	9.2	0.3	8.8	16.9	0.4	7.3	10.3	—	10.5	6.8	16.2	0.2	0.4	11.9	0.2	4.2
1868-69	10.5	—	9.1	0.1	4.8	9.9	9.9	0.1	9.8	15.0	0.2	7.4	10.2	—	9.8	6.8	15.3	0.1	0.9	11.4	0.1	8.9
1869-70	11.2	0.1	9.5	0.3	8.7	8.6	8.6	0.3	7.8	14.3	0.4	8.6	9.7	0.1	8.5	5.6	17.2	0.3	0.5	11.4	0.2	4.8
Gjennemsnit for 1862-63—69-70	12.7	—	9.6	0.2	7.5	8.8	8.8	0.2	7.9	15.2	0.3	4.8	11.8	—	10.6	6.0	16.7	0.2	0.6	12.3	0.1	8.6
1870-71	9.5	—	8.6	0.2	8.6	7.4	7.4	0.3	13.8	13.1	0.3	10.4	7.9	—	8.5	7.4	14.5	0.1	0.9	10.0	0.2	5.4
1871-72	6.6	—	11.1	0.3	6.8	10.1	10.1	0.2	12.6	15.2	0.3	5.6	9.7	—	10.0	3.8	17.5	0.2	1.1	11.1	0.2	8.6
1872-73	4.8	—	7.8	0.3	5.6	10.7	10.7	0.2	10.0	13.4	0.3	4.6	8.9	0.1	0.9	5.6	19.7	0.1	0.8	11.5	0.2	8.6
1873-74	8.2	—	9.2	0.2	4.7	9.9	9.9	0.1	11.2	16.0	0.3	5.9	10.9	—	15.2	15.9	23.5	0.2	0.7	13.6	0.1	5.8
1874-75	6.6	—	5.6	0.3	3.6	6.9	6.9	0.2	11.5	10.4	0.3	3.7	7.2	—	11.2	9.3	13.3	0.2	0.4	9.1	0.1	4.0
1875-76	6.0	0.1	6.5	0.1	5.9	7.6	7.6	—	10.6	11.0	0.3	3.7	10.0	0.1	16.3	13.2	16.4	0.1	0.2	10.9	0.1	6.0
1876-77	9.3	—	10.3	0.2	7.9	8.4	8.4	0.1	11.0	11.4	0.2	2.6	13.5	0.1	17.7	13.9	14.0	0.1	0.7	12.3	0.1	6.4
Gjennemsnit for 1870-71—76-77	7.3	—	8.5	0.2	6.2	8.6	8.6	0.2	11.5	13.1	0.3	5.2	9.7	0.1	13.2	11.2	17.0	0.1	0.7	11.2	0.1	6.0
Gjennemsnit for 1862-68—76-77	10.2	—	9.1	0.2	6.9	8.7	8.7	0.2	9.6	14.2	0.3	5.0	10.5	0.1	11.8	8.5	16.8	0.2	0.7	11.8	0.1	4.2

Heraf vil altsaa kunne ses, at medens Fangsten af Sælhundene ved Jacobshavn i de 2 Perioder omtrent er ens og ved Ritenbenk og Upernivik tiltagen lidt, møder Umanak op med en Forskjel mellem de 2 Perioder af 2.6 Sælhundene pr. Individ eller ca. 3000 Sælhundene mere i Gjennemsnit for Syvaaret end for Otteaaaret; til Gjengæld viser det sig da, at Fangsten ved de øvrige Kolonier i Nordgrønland har været i Aftagende, og særlig uheldig i saa Henseende staaer Egedesminde, hvor største Fangst (1864—65 ikke medregnet) giver 15 448 (1862—63) eller 15.8 Sælhundene pr. Individ og mindste Fangst 4646 (1872—73) eller kun 4.8 pr. Individ, altsaa en Forskjel af 11 Sælhundene pr. Individ. Heldigvis er denne Aftagen dog ikke at betragte som vedvarende, og de opførte Tal give i saa Henseende ret udtømmende Oplysninger; særlig fremgaaer det af dem, at ingen af Kolonierne (Egedesminde med indbefattet) have haft stadig nedadgaaende Fangstforhold. Selv om Udbyttet af Fangsten ved enkelte Steder har været mindre godt i nogle Aar, kommer der dog atter Tider, hvor Fangsten tager Opsving.

Hvad foran, under Sydgrønland, er sagt om den Indflydelse, Sygdom blandt Erhververne samt Vejrets Beskaffenhed have paa Udbyttet af Sælhundefangsten, gjælder selvfølgelig ogsaa her; men for Nordgrønlands Vedkommende kommer der endnu en vigtig Faktor til, nemlig Sundhedstilstanden blandt Hundene, der ikke alene har Indflydelse paa Sælfangsten, men ogsaa paa Hajfiskeriet. I de fleste Distrikter falder nemlig Hovedfangsten, saavel af Sælhundene som Hajer, paa den Aarstid, hvor alle Fjorde og Tildels ogsaa selve Davis-Strædet ere belagte med Is; da er det af Vigtighed, at Slædehundene ere brugbare, og Hundesygen kan paa den Aarstid let volde ubodelig Skade, da Erhververen er saa godt som afhængig af sit Hundespand. I saa Henseende danner Sydgrønland en skarp Modsætning til Nordgrønland; dér findes nemlig kun Hunde (til Slædebrug) i et enkelt Distrikt, hvorimod Erhververen ellers som Regel er henvist til at benytte sin Kajak for ved Hjælp af dette Fartøj at opsøge Sælhundene.

At paavise noget bestemt Forhold mellem Udbyttet af Sælfangsten paa den ene Side og Sundhedstilstanden blandt Befolkningen i Forbindelse med Hundebestandens Tilstand paa den anden Side er imidlertid meget vanskeligt, for ikke at sige umuligt; der kommer nemlig, for tilfulde at kunne bedømme dette Forhold, endnu en tredje Faktor til, nemlig den tilstedeværende større eller mindre Rigdom paa Sæl-

hundene, hvilken Faktor selvfølgelig ogsaa spiller en vigtig Rolle, men som det imidlertid ikke er muligt at tage med i Beregningen, da det dertil fornødne Materiale ikke foreligger. Med Hensyn til Sundhedstilstanden blandt den indfødte Befolkning vil jeg senere (under Befolkningsforholdene) faa Lejlighed til at udtale mig nærmere; for at imidlertid de nødvendige Oplysninger til Bedømmelse af Hundebestandens Tilstand i Nordgrønland ikke skulle mangle i nærværende Artikel, har jeg foretaget et Uddrag af de officielle aarlige Indberetninger med Hensyn til Hundesygens Forekomst i Nordgrønland og har, omendskjønt jeg her kun har behandlet Fangsten i det nordre Inspektorat i Aarene 1862—63 til 1876—77, i Sagens Interesse udvidet dette Uddrag til at omfatte hele Tidsrummet fra 1860—61 til 1891—92. Resultatet af mine Undersøgelser med Hensyn til Hundesygens Forekomst er følgende:

1860—61.¹⁾

Hundesygen har igjen raset med fornyet Heftighed i Uperniviks og Umanaks Distrikter, og den er i afgivte Foraar (1861) desværre tillige naaet til Jacobshavn; man haaber dog imidlertid at kunne forhindre, at den ved Smitte udbredes til de øvrige af Diskobugten's Distrikter.

1861—62.

Hundesygen standsedes ved Jacobshavn ved Nedslagning af alle Hundene paa denne Plads, forinden fast Islæg kunde tillade Færdsel over den store Isfjord i Diskobugten, og de sydligere Distrikter ere saaledes hidtil blevne forskaanede for Sygdommen. I Ritenbenks og Umanaks Distrikter har den anrettet ikke ringe Skade; i Uperniviks Distrikt synes en ny og bedre Race at udvikle sig af de tilbageblevne Hunde og Ynglen bedre at kunne modstaa Sygdommen. Det tør altsaa maaske haabes, at denne for hele den nordgrønlandske Økonomi saa farlige Fjende i det Væsentlige er besejret (!)

1862—63.

Hundesygen, som forrige Aar syntes i Aftagende, har atter grebet om sig og navnlig udbredt sig i Ritenbenks Distrikt, hvor den har været temmelig ondartet; men heldigvis har den endnu forskaanet de øvrige Kolonier omkring Diskobugten. I Umanaks Distrikt har den ikke ytret sig værre end i de senere

¹⁾ Indberetningerne dreje for Aarene 1860—61 til 1865—66 inkl. fra 1. Juli til 30. Juni, for de senere Aar fra 1. April til 31. Marts og fra og med Aaret 1886—87 fra Septbr. til Septbr.

Aar, men i Uperniviks Distrikt er den udbrudt med fornyet Hefthighed og har især dræbt mange af de yngre Hunde til stor Skade for Fangsten.

1863—64.

Hundesygen var om Vinteren (1863) saa godt som aldeles ophørt. I Løbet af Sommeren have dog nogle Sygdomstilfælde atter vist sig paa enkelte Steder ved Umanak-Fjorden, hvorfor den til Undersøgelse af Sygdommen i 1864 udsendte Dyr læge¹⁾ har taget Op- hold dér for indeværende Vinter.

1864—65.

Hundesygen har i Foraaret (1865) atter begyndt at vise sig i Uperniviks Distrikt og rasede hen paa Sommeren temmelig alvorlig ved Prøven. (Dyrlægen raader til at nedslaa alle angrebne eller mistænkte Hunde for derved at standse Sygdommens Udbredelse).

1865—66.

Den i de senere Aar optraadte Sygdom blandt Hundene, der ved den i afvigte Aar stedfundne Under- søgelse har vist sig at være den sædvanlige, uhel- bredelige Hundegalskab, og som i Sommeren 1865 atter herskede ved Prøven, udbredte sig i Løbet af Aaret efterhaanden over hele Uperniviks Distrikt, hvor den anrettede betydelig Ødelæggelse. Fra Upv. forplantede den sig til Umanak, hvor den dog hidtil har indskrænket sig til selve Kolonien. Forskjellige Omstændigheder synes imidlertid at tyde paa, at Syg- dommen er i Færd med at ophøre. Vel har der ogsaa i Christianshaabs Distrikt sidste Foraar (1866) vist sig en heftig Smitsot blandt Hundene, hvoraf 26 døde, men da dette Tilfælde var aldeles isoleret og Sygd. i det Hele taget optraadte paa en anden Maade end ved Nordkolonierne, er det tvivlsomt, om den var af samme Natur eller hidrørte fra aldeles lokale Aarsager.

1866—67.

Hundesygen, som i det foregaaende Aar gav Haab om, at den var ifærd med at ophøre, er i det her omhandlede Aar, navnlig i Umanaks og Ritenbenks Distrikter, optraadt med megen Intensitet, saa at der næres Frygt for, at mange Pladser kunne komme i Trang for disse Dyr. Maaske Hjælp ved Afgivelse af Hunde kan ydes fra de sydligere Distrikter i Nordgrld.

1867—68.

I Vinteren 1867 mærkedes Intet til Hundesygen, men den optraadte igjen henimod Foraaret 1868, dog kun i enkelte spredte Tilfælde.

¹⁾ Der findes ellers ikke Dyr læger i Grønland, men i Sommeren 1864 udsendte Regeringen en Dyr læge til Nordgrønland til Undersøgelse af Hundesygen.

1868—69.

Hundesygen synes i Vinteren 1868 atter at have vist sig paa forskjellige Steder omkring Diskobugten.

1869—70.

Hundesygen, som i en længere Aarrække har plaget Nordgrld., har siden Sommeren 1869 kun raset paa faa Punkter og syntes at tabe mere og mere af sin farlige Karakter; den tabte sig i Løbet af Vinteren 1869 og kunde ud paa Foraaret 1870 betragtes som standset.

1870—71.

Hundesygen ytrede sig i Sommerens Løb (1870) atter paa et Par Punkter og krævede siden en Del Ofre, navnlig i Ritenbenks og Christianshaabs Distrikter.

1871—72.

Hundesygen, der i Vintermaanederne (1871) har vist sig omkring den indre Del af Diskobugten og i Umanaks samt i den sydlige Del af Uperniviks Distrikt, er efterhaanden ophørt undtagen i Umanaks Distrikt, hvor den blev heftigere i Foraaret (1872) og endnu i Sommeren (1872) af og til sporedes.

1872—73.

Hundesygen har fremdeles vist sig ved de nord- ligste Kolonier, navnlig paa Sydsiden af Umanaks- Fjorden, men har dog været mindre ødelæggende end tidligere.

1873—74.

Hundesygen er af og til forekommen i den indre Del af Umanaks Distrikt og den dertil stødende Egn sydpaa, men synes dog intet Sted at have haft nogen farlig Karakter.

1874—75.

Hundesygen har vist sig flere Steder i Uperniviks, Umanaks og Ritenbenks Distrikter samt ved Christians- haab, hvor den skal være opstaaet ved Bid af gale Ræve, og hvorfra den udbredte sig til Jacobshavn. Den synes dog ikke at have haft nogen farlig Ka- rakter.

1875—76.

Hundesygen er vel bleven bemærket, men dog uden at opnaa videre Betydning.

1876—77.

Hundesygen synes ikke at have vist sig i den sydlige Del af Inspektoratet; derimod holdt den sig stadig ved Kolonien Umanak og en nærliggende Plads; i Foraaret (1877) udbredte Sygdommen sig endog derfra noget videre. Endelig har Sygdommen vist sig ved en Del af de nordligere Pladser i Uperniviks Distrikt.

1877—78.

Hundesygen har vist sig i Umanaks Distrikt og har derfra forplantet sig til Ritenbenks og Godhavns Distrikter, men antages dog ved Efteraarets Begyndelse (1878) at være ophørt.

1878—79.

Hundesygen har vist sig i Umanaks og Ritenbenks Distrikter uden dog at have været særdeles ondartet.

1879—80.

Hundesygen synes i Slutningen af Aaret 1879 at være standset undtagen i Umanaks Distrikt; herfra er den en Tid bleven forplantet til Uperniviks og maaske ogsaa til sydligere Distrikter, men den syntes dog ikke at have haft nogen faretruende Karakter.

1880—81.

Hundesygen har ikke været fuldstændig standset i Umanaks Distrikt; den har derfra forplantet sig til de omliggende Distrikter, men dog ingensteds forvoldet betydelig Skade.

1881—82.

Med Hensyn til Hundesygen har Forholdet i Uperniviks Distrikt været meget ugunstigt; derimod er der kun forekommet enkelte Tilfælde af Sygdommen i Umanaks og Ritenbenks Distrikter.

1882—83 (og 1883—84).

Hundesygen har vist sig i Efteraaret 1882 ved Grønlands nordligste Udsted: Tassiusak; det lykkedes dog ved stræng Afspærring at hindre Sygdommens videre Udbredelse, efterat den ved Udstedet havde bortrevet ca. 40 Hunde, der dog erstattedes fra de omliggende Bopladser. Senere paa Aaret have enkelte Tilfælde af Hundesygen vist sig i Christianshaabs Distrikt. Blandt Hundene i Nordgrønland har desværre en ondartet Hudsygd, der, uden at være egentlig dødelig, svækker Hunden og gjør den ubrugelig, fundet endel Udbredelse, navnlig i Uperniviks, Umanaks og Ritenbenks Distrikter.

1884—85.

Hundesygen hærgede i Efteraaret (1884) og Vinteren haardt nogle Egne i Christianshaabs og Uperniviks Distrikter, hvor den paa de hjemsøgte Steder bortrev Størstedelen af Hundene. Den brede sig heldigvis ikke videre og ophørte hen paa Sommeren (1885), hvilket ogsaa var Tilfældet med en temmelig ondartet Skabsygd, som havde vist sig blandt Hundene, navnlig i Umanaks og Ritenbenks Distrikter. Hundebestanden vilde dog forhaabentlig overalt være fornyet inden Vinterens Komme (1885).

1885—86.

Hundesygen er igjen optraadt i en Del af Christianshaabs og i næsten hele Uperniviks Distrikt, hvor den bortrev mange Hunde til stor Skade for Bjørnejagten. Hundebestanden ventedes dog igjen bragt paa Fode inden Vinterens Komme (1886). Den ondartede Skabsygd blandt Hundene, som i de senere Aar har bredt sig mere og mere, har ligeledes gjort endel Skade.

1886—87.

Den egentlige Hundesyge er kun forekommen i Uperniviks Distrikt, men har dér været meget ødelæggende og paa mange Steder bortrevet næsten alle Hunde; efter Sygdommens Ophør i Slutningen af Vinteren ansaa man det endnu for muligt med de tiloversblevne Hunde at kunne faa Bestanden oprettet. Den i de senere Aar blandt Hundene optrædende ondartede Skabsygd har vist sig igjen i flere af de andre Distrikter, navnlig i Christianshaabs og Jacobshavns Distrikter, hvor den bortrev mange Hunde.

1887—88.

Hundesygen er igjen optraadt i en stor Del af Inspektoratet og har dér næsten fuldstændig ødelagt den hele Hundebestand; kun 3 Distrikter ere blevne skaaede, og om der end derfra vil kunne afgives en Del gode Hunde til de hjemsøgte Egne, vil Hundebestanden i disse dog næppe kunne ventes bragt paa Fode igjen før efter et Par Aars Forløb.

1888—89.

Hundesygen er ikke optraadt noget Sted siden Efteraaret 1888, og der synes overalt, selv i de af Sygdommen haardest hjemsøgte Distrikter, at være en god Hundebestand i Opvæxt.

1889—90.

Hundesygen optraadte vel atter i Vinteren 1889—90 i Uperniviks Distrikt, men der forekom kun nogle enkelte Tilfælde og under saadanne Omstændigheder, at der formentlig ingen Grund var til at befrygte, at Smitten skulde brede sig videre. Iøvrigt maa Hundebestanden nu overalt anses for retableret. Ogsaa den mere almindelige, ondartede Skabsygd blandt Hundene synes at have antaget en mildere Karakter.

1890—91.

Hundesygen har ikke vist sig, siden der i Vinteren 1889—90 forefaldt nogle enkelte Tilfælde i Uperniviks Distrikt; (dog er Hundebestanden i dette Distrikt paa mange Steder bleven formindsket paa Grund af Mangel paa Foder.)

1891—92.

Hundesygen har heldigvis ikke vist sig, og Hundebestanden er allevegne i god Forfatning og saa rigelig, som den vistnok kan taale at være; i hvert Fald vil et mindre heldigt Fangstaar sikkert umuliggjøre et saa almindeligt og stort Hundehold blandt Grønlænderne.

Som man af Foranstaaende vil se, har den indfødte Befolkning i Nordgrønland i Hundesygen en slem Fjænde at kæmpe imod, og Kampen er som Regel frugtesløs. Det bedste og mest radikale Middel til at forhindre Hundesygens Udbredelse er selvfølgelig Nedslagning af Hundene, men dette Middel ynde Grønlænderne utvivlsomt ikke at benytte, naar de da ikke blive tvungne dertil af Forstanderskaberne. De her samlede Beretninger begynde meget trøstesløse, men ende til Gjengjæld med en Udtalelse, der kunde faa en til at tro, at nu var der Fred og ingen Fare; læser man imidlertid Beretningerne igjennem, vil man se, at Autoriteterne oftere have udtalt en Formening om, at Hundesygen kunde anses for standset, men det har da ofte vist sig, at den det paafølgende Aar er blusset op igjen med fornyet Kraft. Siden Aaret 1888—89 synes Forholdene i det Hele at have bedret sig, men man tør dog næppe fordriste sig til at haabe, at det nu skulde have en Ende med denne for det nordgrønlandske Samfunds økonomiske Vel saa farlige Farsot. Det hænder dog oftere (jfr. Beretningen for 1890—91), at Hundebestanden i et Distrikt formindskes ikke paa Grund af optrædende Hundesygdom, men paa Grund af Mangel paa Hundefoder; dette er selvfølgelig meget at beklage, men der lader sig paa den anden Side Intet gjøre i saa Henseende, thi slaaer Fangsten fejl, og det kniber for Befolkningen med at skaffe Føde til sig selv, hvorledes skal den saa kunne skaffe Foder til Hundene? Iøvrigt er den grønlandske Slædehund meget nøjsom af Naturen og ligner den Befolkning, for hvem den gjør Nytte; ligesom denne kan den sulte i lang Tid, men kan saa til Gjengjæld, naar Lejligheden tilbyder sig, sætte et saa forsvarligt Maaltid tillivs, at det næsten skal grænse til det Utrolige. I Sommer-

tiden, naar Hundene ikke gjøre Nytte, og Befolkningen som Regel drager rundt paa Rejser, er det jævnlige Skik og Brug, at Grønlænderne sætte deres Hunde ud paa ubeboede Øer, hvor de stakkels Dyr da selv paa bedste Maade maa søge at bjærge Føden, der efter Forholdenes Natur bliver sparsom, og som Regel kun bestaaer af Tang og Muslinger; at Hundene under dette ufrivillige Sommerophold let blive vilde og vanskelige at komme nær, undertiden for Ejeren selv, kan man let forstaa. Grønlændernes Behandling af deres eneste Husdyr, Hunden, er i det Hele haard og hensynsløs, men naar man vil dømme Grønlænderne herfor, maa man ikke glemme, at Grønlænderne ere et Jagtfolk, og at deres Erhverv naturlig maa gjøre dem hensynsløse i deres Behandling af Dyrene.

Hvidfisk og Narhvaler.

Af Listerne fremgaaer det, at denne Fangst, i alle Tilfælde i den her behandlede 15aarige Periode, ikke er af videre Betydning i Nordgrønland. De Distrikter, hvor denne Fangst har givet størst Udbytte, ere Christianshaabs, Umanaks og Uperniviks med henholdsvis 97,107 og 113 Dyr gjennemsnitlig for hele Perioden.

Hajer.

Tages Fangsten i hele Nordgrønland for sig, vil ses, at Otteaaret 1862—63 til 1869—70 giver et Gjennemsnit af 14 130 Stkr., medens Syvaaret 1870—71 til 1876—77 giver et Gjennemsnit af 20 192, altsaa en Merforskjæl af ca. 6000 Hajer; bortses fra Aarene 1864—65 og 1865—66 falder den mindste Fangst i 1863—64 (13 250 Stkr.), den største i 1876—77 (26 396 Stkr.), og efter de anførte Tal synes Hajfangsten at være i Tiltagende. Lægges Beregningen pr. Individ til Grund og der her ligeledes ses bort fra Aarene 1864—65 og 1865—66, falder den mindste Fangst ogsaa i 1863—64 (samt i 1866—67) (3,4) og den største i 1876—77 (6,4).

Da Hajfangsten er meget forskjellig fordelt ved Kolonierne i Nordgrønland, stille Forholdene for de enkelte Koloniers Vedkommende sig meget ulige, saaledes giver:

Egedesminde	i Otteaaret 1862—63 til 69—70	gjnstlg.:	335;	i Syvaaret 1870—71 til 76—77:	248
Christianshaab	—	—	3882;	—	2907
Jacobshavn	—	—	3157;	—	4840
Ritøbenk	—	—	1949;	—	2526
Godhavn	—	—	81;	—	91
Umanak	—	—	4328;	—	9111
Upernivik	—	—	399;	—	470,

Lægges Beregningen pr. Individ til Grund faaes i Gjennemsnit for:

Egedesminde	i Otteaaret 1862—63 til 69—70:	0.4;	i Syvaaret 1870—71 til 76—77:	0.3
Christianshaab	—	7.5;	—	6.2
Jacobshavn	—	7.9;	—	11.5
Ritenbenk	—	4.8;	—	5.2
Godhavn	—	0.3;	—	0.5
Umanak	—	6.0;	—	11.2
Upernivik	—	0.6;	—	0.7

De egentlige Hajfangst-Kolonier ere saaledes: Christianshaab, Jacobshavn, tildels Ritenbenk og navnlig Umanak; ved de øvrige Kolonier er denne Fangst saa godt som uden Betydning. I „de danske Handelsdistrikter

i Nordgrønland“ (S. 137), siger Dr. Rink, at „Hajfiskeriet hovedsagelig drives ved Christianshaab og Umanak, mindst ved Ritenbenk og Upernivik,“ og senere 2. Del, (S. 131): „Hajfiskeriet ved Jacobshavn er tømmelig

Tabel VI.

Oversigt

over den indhandlede Produktion af Spæk og Sælskind i Sydgrønland i Aarene 1874-75—1890-91.

	Julianaabaab			Frederikshaab			Godthaab			Sukkertoppen			Holstenborg			Hele Sydgrønland		
	Spæk			Sælskind			Spæk			Sælskind			Spæk			Sælskind		
	Tdr.	Stkr.	Stkr.	Tdr.	Stkr.	Stkr.	Tdr.	Stkr.	Stkr.	Tdr.	Stkr.	Stkr.	Tdr.	Stkr.	Stkr.	Tdr.	Stkr.	Stkr.
1874—75	2855	387	4064	478	12	696	386	56	371	577	10	184	367	14	135	4663	479	5450
1875—76	2501	616	4762	378	50	1128	436	23	674	701	62	700	272	26	289	4288	777	7553
1876—77	3214	957	5454	680	36	516	482	6	341	946	61	351	389	8	300	5711	1068	6962
1877—78	2787	1121	4316	607	108	945	364	0	531	969	82	774	312	7	330	5039	1318	6896
1878—79	3445	1109	5104	833	123	790	457	6	519	782	102	994	374	14	561	5891	1354	8268
1879—80	2025	1481	4960	637	137	704	391	9	317	687	50	579	320	27	450	4060	1707	7010
1880—81	1648	1032	3548	613	56	638	436	3	258	676	68	422	301	13	297	3674	1172	5163
1881—82	2438	253	4986	578	212	1029	303	10	556	624	34	715	309	15	403	4252	524	7689
1882—83	3309	188	5810	802	90	1334	337	2	388	489	27	457	362	51	287	5299	358	8276
Gjennemsnit for 1874-75—82-83	2691	794	4812	623	92	865	399	13	439	717	55	575	334	19	339	4764	978	7080
1883—84	2255	215	6359	671	117	1260	415	0	743	569	52	608	189	18	242	4099	402	9212
1884—85	2155	254	3993	606	36	1643	518	8	1266	741	16	404	151	1	197	4171	309	7503
1885—86	2754	334	3710	530	10	749	646	0	654	705	30	1247	223	1	390	4858	375	6760
1886—87	3308	587	5348	506	37	738	483	13	643	547	76	648	233	1	372	5077	714	7749
1887—88	3409	410	5273	621	27	938	393	11	564	583	72	606	210	1	118	5216	521	7499
1888—89	2333	650	3446	670	26	519	415	10	527	539	19	346	250	0	170	4207	705	5008
1889—90	2225	658	4490	519	63	673	412	0	402	633	59	841	316	9	484	4105	789	6890
1890—91	2999	817	6753	524	57	818	274	11	560	532	34	833	276	3	743	4605	922	9707
Gjennemsnit for 1883-84—90-91	2680	491	4922	581	47	917	445	7	670	606	44	692	231	4	340	4542	592	7539
Gjennemsnit for 1874-75—1890-91	2686	651	4863	603	71	890	420	10	548	665	50	630	286	12	339	4660	794	7270

Ved Spæk forstaaes: Sælhunde- og Hvidfiskespæk, hvilke Sorter ikke kunne opgives særskilte, da de indhandles til samme Pris og optages under én Karakter i Regnskaberne.

1 Td. Spæk eller Lever er 120 Potter eller 230 Pd.

Ved større Sælskind forstaaes: Skind af sortside og spraglede Sælhunde samt Klapmydsen og Remmesalen.

Ved mindre Sælskind forstaaes: Skind af den saakaldte „blaaaside“ Sælhund og Netsiden.

Tabel VII.

Oversigt

over den indhandlede Produktion af Spæk og Sælskind i Sydgrønland i Aarene 1874-75—1890-91, beregnet pr. Individ.

	Julianehaab			Frederikshaab			Godthaab			Sukkertoppen			Holstensborg			HeleSydgrønland		
	Sælskind		Spæk	Sælskind		Spæk	Sælskind		Spæk	Sælskind		Spæk	Sælskind		Spæk	Sælskind		
	større	mindre		større	mindre		større	mindre		større	mindre		større	mindre		større	mindre	
	Tdr.	Stkr.	Stkr.	Tdr.	Stkr.	Stkr.	Tdr.	Stkr.	Stkr.	Tdr.	Stkr.	Stkr.	Tdr.	Stkr.	Stkr.	Tdr.	Stkr.	Stkr.
1874—75	1.2	0.17	1.7	0.6	0.01	0.9	0.4	0.06	0.4	0.6	0.01	0.2	0.6	0.02	0.2	0.8	0.1	1.0
1875—76	1.1	0.27	2.1	0.5	0.07	1.6	0.5	0.02	0.7	0.8	0.07	0.8	0.5	0.04	0.5	0.8	0.1	1.4
1876—77	1.5	0.45	2.5	1.0	0.05	0.7	0.5	0.01	0.4	1.0	0.07	0.4	0.7	0.01	0.5	1.1	0.2	1.3
1877—78	1.3	0.51	2.0	0.8	0.15	1.3	0.4	0	0.6	1.1	0.09	0.8	0.5	0.01	0.6	0.9	0.2	1.3
1878—79	1.5	0.50	2.4	1.1	0.17	1.1	0.5	0.01	0.6	0.8	0.11	1.1	0.6	0.02	1.0	1.1	0.3	1.5
1879—80	0.9	0.66	2.2	0.9	0.18	0.9	0.4	0.01	0.3	0.7	0.05	0.6	0.5	0.05	0.8	0.7	0.3	1.3
1880—81	0.7	0.46	1.6	0.8	0.07	0.8	0.5	0	0.3	0.7	0.07	0.4	0.5	0.02	0.5	0.6	0.2	0.9
1881—82	1.1	0.11	2.2	0.8	0.28	1.4	0.3	0.01	0.6	0.7	0.04	0.8	0.5	0.08	0.7	0.8	0.1	1.4
1882—83	1.5	0.08	2.6	1.0	0.12	1.7	0.4	0	0.4	0.5	0.03	0.5	0.6	0.09	0.5	1.0	0.1	1.5
Gjennemsnit for 1874-75—82-83	1.2	0.36	2.1	0.8	0.12	1.2	0.4	0.01	0.5	0.8	0.06	0.6	0.6	0.03	0.6	0.9	0.2	1.3
1883—84	1.0	0.09	2.8	0.9	0.15	1.6	0.4	0	0.8	0.6	0.05	0.6	0.3	0.03	0.4	0.7	0.1	1.7
1884—85	0.9	0.11	1.7	0.8	0.05	2.2	0.6	0.01	1.4	0.8	0.01	0.4	0.3	0	0.3	0.8	0.1	1.4
1885—86	1.2	0.14	1.6	0.7	0.01	1.0	0.7	0	0.7	0.7	0.03	1.3	0.4	0	0.7	0.9	0.1	1.2
1886—87	1.4	0.25	2.3	0.7	0.05	1.0	0.5	0.01	0.7	0.6	0.08	0.7	0.4	0	0.7	0.9	0.1	1.4
1887—88	1.4	0.17	2.2	0.8	0.04	1.2	0.4	0.01	0.6	0.6	0.08	0.7	0.4	0	0.2	0.9	0.1	1.3
1888—89	0.9	0.26	1.4	0.9	0.03	0.7	0.5	0.01	0.6	0.6	0.02	0.4	0.4	0	0.3	0.7	0.1	0.9
1889—90	0.9	0.27	1.8	0.7	0.08	0.9	0.4	0	0.4	0.7	0.06	0.9	0.6	0.02	0.9	0.7	0.1	1.2
1890—91	1.2	0.33	2.7	0.7	0.07	1.1	0.3	0.01	0.6	0.6	0.04	0.9	0.5	0.01	1.3	0.8	0.2	1.7
Gjennemsnit for 1883-84—90-91	1.1	0.20	2.1	0.8	0.06	1.2	0.5	0.01	0.7	0.7	0.05	0.7	0.4	0.01	0.6	0.8	0.1	1.4
Gjennemsnit for 1874-75—1890-91	1.2	0.28	2.1	0.8	0.09	1.2	0.5	0.01	0.6	0.7	0.05	0.7	0.5	0.02	0.6	0.8	0.1	1.3

ustadigt og risikabelt.“ Efter dette synes Forholdet at have forandret sig siden den Tid. Umanak staaer endnu som Nr. 1 i Rækken; Jacobshavn, som af Dr. Rink omtales som et uheldigt Sted for Hajfangst¹⁾, indtager i den 15aarige Periode den anden Plads i Rækkefølgen; herefter kommer Christianshaab og endelig Ritenbenk.

Omendkjønt Produktionsforholdene ikke i strængeste Forstand høre ind under det af mig foran behandlede Emne, har jeg dog ment, det kunde være rigtigst ogsaa at have en Oversigt over den i Grønland i de foran behandlede Aar indhandlede Produktion: for begge Inspektorater af Spæk og Sælskind samt for Nordgrønlands Inspektorat tillige af Hajlever.

Som man vil se, ere Produktionsforholdene inden for hvert enkelt Kolonidistrikt meget variable fra

¹⁾ Jfr. dog „det søndre Inspektorat“, S. 370—71.

Aar til andet, hvilket er meget naturligt allerede af den Grund, at Fangstforholdene ere saa omskiftelige. Jeg skal her ikke komme ind paa nærmere at drøfte Produktionsforholdene i Grønland; Grunden, hvorfor jeg har optaget Oversigterne her, er den, at jeg antager, det i kommende Tider kan have sin Interesse at drage Sammenligninger mellem Nutid og Fortid; en Bemærkning maa jeg dog tilføje. Det vilde ligge nær at antage, at Produktions- og Fangstforholdene skulde staa i et vist ligefremt Forhold til hinanden, saaledes at der mellem begge kunde drages Paralleler: et saa og saa stort Fangstaar giver en saa og saa stor Produktion, altsaa giver et saa og saa lille Fangstaar en saa og saa lille Produktion. Dette er imidlertid ingenlunde Tilfældet; for det Første er denne Teoris Rigtighed afhængig af, at der skulde bestaa et vist konstant Forhold mellem Fangsten af mindre og større Sælhunde, hvilket der ikke er; for det Andet maa

Tabel VIII.

Oversigt

over den indhandlede Produktion af Spæk og Hajlever samt Sælskind i Nordgrønland i Aarene 1862-63—1876-77.

Aar.	Egedesminde		Christianshaab		Jacobshavn		Ritenbank		Godhavn		Umanak		Upernivik		Hele Nordgrønland																					
	Tdr.	Sælskind	Tdr.	Sælskind	Tdr.	Sælskind	Tdr.	Sælskind	Tdr.	Sælskind	Tdr.	Sælskind	Tdr.	Sælskind	Tdr.	Sælskind																				
1862-63	1261	60	13	8846	803	743	23098	324	313	0	1745	443	130	5	3136	384	18	12	1666	931	674	82	8168	891	87	60	5120	5087	1975	174	31780					
1863-64	1226	86	7	8759	751	604	0	32410	355	620	1460	1556	89	2	5620	413	14	9	2053	1308	876	110	10030	1267	18	75	7793	6876	1757	203	89125					
1864-65	1511	43	19	9575	948	511	19	2825	415	616	53	1373	989	274	5	4679	874	10	18	1250	1237	453	80	7350	1926	14	164	9727	7420	1921	383	86785				
1865-66	557	30	35	2534	364	367	6	926	275	405	8	752	536	123	5	3172	160	12	7	523	1239	334	24	6310	846	30	100	6891	4087	1241	135	21113				
(e: Fra 1765 til 1814, 80)																																				
1866-67	1098	38	69	6797	826	451	94	1904	527	671	30	907	862	316	29	4096	384	19	16	636	1206	535	124	6330	1416	16	207	5390	6313	2046	563	26660				
1867-68	999	128	33	5917	801	719	209	1154	571	711	61	524	876	382	35	3536	258	15	4	795	1269	630	124	9015	1266	53	211	6642	4040	2641	677	27583				
1868-69	910	61	34	5693	662	370	115	2060	469	824	28	874	843	355	35	3883	326	14	5	593	1105	560	240	7673	1214	53	165	5177	5528	2279	377	25762				
1869-70	900	98	6	5274	888	400	61	1882	606	587	6	772	932	462	29	3346	271	9	5	507	1218	501	240	6120	1525	86	320	5355	6390	2323	657	28856				
Gjennemst. f. 1862-68—69-70	1058	62	27	6675	749	524	63	2157	443	593	23	1052	887	271	18	3909	321	14	9	1004	1198	519	98	7625	1294	39	163	6662	5950	2023	401	29088				
1870-71	890	233	32	4014	787	656	1	1549	535	958	8	509	948	590	11	3068	266	4	6	422	1412	636	39	6133	1231	69	220	4679	3069	3146	317	20424				
1871-72	640	4	4	3059	985	396	2	1839	545	1123	5	1007	1040	338	17	3014	271	9	5	339	1303	381	27	9452	1364	75	296	6052	3698	2826	386	24312				
1872-73	417	22	14	1471	727	397	5	1639	655	808	0	1213	1057	256	30	4518	282	16	7	314	1740	491	18	9600	1575	65	270	6802	6453	2035	387	25658				
1873-74	789	18	0	3204	641	242	4	1518	514	757	0	1020	1123	400	0	3863	219	7	7	452	1430	993	42	7800	1092	26	97	4307	5587	1633	224	19158				
1874-75	763	57	18	2528	647	187	0	656	496	713	31	483	977	196	21	2573	178	5	15	226	1434	454	0	7800	1092	26	97	4307	5587	1633	224	19158				
1875-76	624	44	18	1418	539	326	3	795	446	908	18	865	916	273	18	2718	329	13	0	240	1739	1279	0	9635	1307	73	133	4533	5900	2916	190	20524				
1876-77	1040	215	10	3194	632	378	8	1391	425	793	5	551	823	137	20	2443	371	10	29	484	2229	1234	119	11039	1200	85	88	5075	6720	3912	279	24237				
Gjennemst. f. 1870-71—76-77	798	84	14	2938	701	369	3	1345	517	866	10	807	933	313	17	3171	274	9	9	354	1709	790	35	8998	1363	65	163	5749	6333	2495	265	23122				
Gjennemst. f. 1862-63—76-77	908	72	21	4819	727	452	35	1778	477	720	17	937	932	291	17	3564	299	12	9	701	1435	645	69	8266	1327	51	165	6236	6105	2243	833	26301				

Oversigt

Tabel IX.

over den indhandlede Produktion af *Spek* og *Højlever* samt *Sælskind* i Nordgrønland i Aarene 1862-63—1876-77, beregnet pr. Individ.

	Egedesminde			Christianshaab			Jacobshavn			Ritenbank			Godhavn			Umanak			Upernivik			Hele Nordgrønland										
	Spæk	Sælskind		Spæk	Sælskind		Spæk	Sælskind		Spæk	Sælskind		Spæk	Sælskind		Spæk	Sælskind		Spæk	Sælskind		Spæk	Sælskind									
		Højlever	større		mindre	Højlever		større	mindre		Højlever	større		mindre	Højlever		større	mindre		Højlever	større		mindre	Højlever	større	mindre	Højlever	større	mindre			
Tdr.	Tdr.	Stkr.	Stkr.	Tdr.	Tdr.	Stkr.	Stkr.	Tdr.	Tdr.	Stkr.	Stkr.	Tdr.	Tdr.	Stkr.	Stkr.	Tdr.	Tdr.	Stkr.	Stkr.	Tdr.	Tdr.	Stkr.	Stkr.	Tdr.	Tdr.	Stkr.	Stkr.					
1862—63	1.8	0.06	0.01	9.0	1.5	1.4	0	5.8	0.8	0.8	0	4.4	1.2	0.8	0.01	8.4	1.4	0.07	0.04	6.1	1.8	0.98	0.12	11.8	1.5	0.06	0.10	8.5	1.3	0.5	0.1	8.8
1863—64	1.2	0.04	0.01	8.7	1.4	1.1	0	6.4	0.9	1.6	0	3.7	4.2	0.2	0.01	15.2	1.5	0.05	0.03	7.8	1.9	0.54	0.16	14.4	2.1	0.03	0.13	13.2	1.8	0.5	0.1	10.1
1864—65	1.5	0.04	0.02	9.5	1.8	1.0	0.03	5.3	1.0	1.5	0.13	3.4	2.5	0.7	0.01	12.0	1.4	0.04	0.07	4.6	1.8	0.64	0.11	10.4	3.1	0.02	0.27	15.7	1.9	0.5	0.1	9.8
1865—66	0.5	0.03	0.03	2.5	0.7	0.6	0.01	1.8	0.7	1.0	0.02	1.9	1.5	0.3	0.01	7.8	0.6	0.04	0.03	1.9	1.8	0.46	0.03	8.7	1.3	0.05	0.16	10.9	1.0	0.3	0	5.3
1866—67	1.1	0.04	0.07	6.8	1.6	0.9	0.18	3.6	1.3	1.7	0.07	2.3	2.1	0.8	0.07	9.9	1.4	0.07	0.06	2.4	1.6	0.73	0.17	8.6	2.2	0.02	0.32	9.3	1.6	0.5	0.1	6.7
1867—68	1.0	0.13	0.03	6.1	1.6	1.4	0.41	2.3	1.5	1.9	0.16	1.4	2.2	1.0	0.09	8.8	1.1	0.06	0.02	3.8	1.7	0.85	0.17	12.2	2.0	0.09	0.33	10.4	1.6	0.7	0.2	7.1
1868—69	0.9	0.06	0.03	5.7	1.4	0.8	0.24	4.3	1.2	2.0	0.07	2.2	2.0	0.9	0.08	8.7	1.4	0.06	0	2.6	1.5	0.75	0	10.3	1.9	0.03	0.26	8.0	1.4	0.6	0.1	6.6
1869—70	0.9	0.10	0.01	5.4	1.7	1.0	0.12	3.8	1.4	1.4	0.01	1.8	2.2	1.1	0.07	7.9	1.1	0.04	0.02	2.1	1.6	0.79	0.32	8.2	2.3	0.13	0.49	9.0	1.6	0.6	0.2	6.0
Gjennemsnit for 1862-63—69-70	1.1	0.06	0.03	6.7	1.5	1.0	0.12	4.2	1.1	1.5	0.06	2.6	2.3	0.7	0.04	9.8	1.2	0.05	0.03	3.8	1.7	0.72	0.14	10.6	2.1	0.06	0.26	10.6	1.5	0.5	0.1	7.4
1870—71	0.9	0.24	0.03	4.1	1.6	1.3	0	3.2	1.3	2.2	0.02	1.2	2.2	1.4	0.03	7.0	1.1	0.02	0.03	1.8	1.8	0.82	0.05	8.0	1.8	0.10	0.32	6.9	1.5	0.8	0.1	5.1
1871—72	0.7	0	0	3.1	2.0	0.8	0	4.0	1.3	2.7	0.01	2.4	2.3	0.7	0.04	6.7	1.1	0.04	0.02	1.4	2.4	0.48	0.03	11.9	2.1	0.11	0.45	9.1	1.7	0.6	0.1	6.2
1872—73	0.4	0.02	0.01	1.5	1.5	0.8	0.01	3.5	1.6	1.9	0	2.9	2.1	0.5	0.06	9.1	1.7	0.10	0	1.9	2.2	0.62	0.02	12.1	2.3	0.10	0.40	10.1	1.6	0.5	0.1	6.4
1873—74	0.8	0.01	0	3.2	1.4	0.5	0.01	3.2	1.2	1.8	0	2.4	2.2	0.8	0	7.4	1.3	0.04	0.04	2.6	1.9	1.25	0	11.6	2.6	0.09	0.10	11.6	1.6	0.6	0	6.7
1874—75	0.8	0.06	0.02	2.5	1.5	0.4	0	1.4	1.2	1.7	0.07	1.1	1.8	0.4	0.04	4.8	1.0	0.03	0.08	1.2	1.8	0.56	0.05	9.5	1.5	0.04	0.14	6.9	1.4	0.4	0.1	4.7
1875—76	0.6	0.04	0.02	1.4	1.2	0.7	0.01	1.7	1.1	2.1	0.04	2.0	1.7	0.5	0.03	5.1	1.8	0.07	0	1.8	2.1	1.57	0	11.8	1.9	0.10	0.19	6.9	1.4	0.7	0	5.0
1876—77	1.1	0.22	0.01	3.3	1.3	0.8	0.02	2.9	1.0	2.0	0.01	1.4	1.6	0.8	0.04	4.7	2.0	0.05	0.16	2.6	2.6	1.83	0.14	13.2	1.7	0.12	0.12	7.2	1.6	0.7	0.1	5.9
Gjennemsnit for 1870-71—76-77	0.8	0.08	0.01	2.7	1.5	0.8	0.01	2.8	1.2	2.1	0.02	1.9	2.0	0.7	0.08	6.4	1.4	0.05	0.05	1.8	2.1	0.98	0.04	11.1	2.0	0.09	0.25	8.4	1.5	0.6	0.1	5.7
Gjennemsnit for 1862-63—76-77	0.9	0.07	0.02	4.9	1.5	0.9	0.07	3.5	1.2	1.8	0.04	2.3	2.1	0.7	0.04	8.2	1.3	0.05	0.04	2.9	1.9	0.84	0.09	10.8	2.0	0.08	0.25	9.6	1.5	0.6	0.1	6.6

man ingenlunde tro, at Befolkningen altid sælger en bestemt Del af det ved Fangsten indvundne Spæk eller de indvundne Skind.

Som foran omtalt, ser jeg mig af Mangel paa det fornødne Materiale kun istand til at kunne give en samlet Oversigt over Fangst- samt Produktionsforholdene i hele Grønland for Aarene 1874/75—1876/77; ligeledes henholder jeg mig til, hvad foran er anført med Hensyn til Grunden til, at jeg paa nedenstaaende Oversigt over Fangsten i Sydgrønland og Nordgrønland har optaget henholdsvis Ræve og Hajer. Der kan saaledes her kun være Tale om nogen egentlig Sammenligning mellem Syd- og Nordgrønland med Hensyn til Fangsten af Sælhundede. Forholdene i hele Grønland i det nævnte Treaar stille sig saaledes:

Ritenbenk, Frederikshaab, Sukkertoppen, Godthaab, Christianshaab, Jacobshavn, Holstensborg, Godhavn. Til denne Orden maa imidlertid bemærkes, at Julianehaab i Treaaret har haft 2 uheldige Aar (1874/75 og 1875/76), at saa godt som alle Kolonierne i Nordgrønland have haft uheldig Fangst i 1874/75, at Ritenbenk har været mindre heldig i alle 3 Aar, og at Umanak har været særlig heldig i de to Aar 1875/76 og 1876/77.

Lægger man imidlertid Beregningen pr. Individ til Grund, kommer man til et helt andet Resultat med Hensyn til Koloniernes indbyrdes Rækkefølge i Henseende til Sælfangst, idet Kolonierne da efter Gjennemsnittet af Treaaret indtage følgende Orden:

Umanak, Upernivik, Ritenbenk, Godhavn, Jacobs-
havn, Christianshaab, Egedesminde, Frederikshaab,
Julianehaab, Sukkertoppen, Godthaab, Holstensborg.

Tabel X.

Oversigt

over Fangsten af Sedyr m. m. i Grønland i Aarene 1874-75—1876-77.

	1874—75			1875—76			1876—77			Gjennemsnit		
	Sælhundede	Hvidfisk og Narhvaler	For Sydgrønland: Ræve	Sælhundede	Hvidfisk og Narhvaler	For Sydgrønland: Ræve	Sælhundede	Hvidfisk og Narhvaler	For Sydgrønland: Ræve	Sælhundede	Hvidfisk og Narhvaler	For Sydgrønland: Ræve
Julianehaab	12492	—	951	11903	—	391	17766	3	775	14054	1	706
Frederikshaab	5362	9	128	4549	2	219	5560	11	239	5157	7	195
Godthaab	4106	108	390	4005	197	497	3708	336	639	3940	214	509
Sukkertoppen	3745	163	378	4613	273	394	4695	384	360	4351	273	377
Holstensborg	1785	96	222	1863	94	218	2194	169	147	1930	120	196
Sydgrønland	27440	376	2069	26933	566	1719	33923	903	2160	29432	615	1933
			Hajer			Hajer			Hajer			Hajer
Egedesminde	6657	23	136	5966	53	183	9076	29	300	7233	95	206
Christianshaab	2489	144	1575	3034	58	2753	4862	86	3735	3462	96	2638
Jacobshavn	2903	82	4825	3208	21	4468	3406	57	4472	3172	53	4538
Ritenbenk	5543	149	1963	5842	145	1956	5949	130	1882	5778	141	1767
Godhavn	1318	27	34	1853	13	157	2518	18	73	1896	19	88
Umanak	9174	52	7570	13423	68	14809	14899	93	15942	12499	71	12774
Upernivik	9430	127	303	11557	86	158	9891	95	492	10293	103	318
Nordgrønland	37514	604	16406	44883	444	24484	50601	508	26396	44333	518	22429
Hele Grønland	64954	980		71816	1010		84524	1411		73765	1133	

Af Tabel X vil man se, at efter Gjennemsnittet for Treaaret indtage Kolonierne i Grønland med Hensyn til Fangsten af Sælhundede følgende Orden:

Julianehaab, Umanak, Upernivik, Egedesminde,

Som man vil se, er der her helt vendt op og ned paa Koloniernes Rækkefølge; hvad foran er sagt om de uheldige Fangstaar ved nogle af Kolonierne i enkelte af Aarene, har selvfølgelig ogsaa Indflydelse her, men

normale Fangstforhold over hele Linjen vilde vel kun have bevirket, at Umanak var rykket nogle Numre ned og Julianehaab nogle Numre op. Iøvrigt gjør der sig ved Bedømmelsen af dette Forhold en vigtig Faktor gjældende, idet nemlig Flertallet af de i Nordgrønland fangede Sælhundede er mindre Arter, (netsidede, blaasidede og spraglede), medens i alle Tilfælde ved Julianehaab og tildels ved Frederikshaab Flertallet er større Sæler (Klapmydser, Ugssuk'er og sortsidede).

Dette Forhold ses tydeligst, i alle Tilfælde for Julianehaabs Vedkommende, af efterstaaende Tabel XI over den indhandlede Produktion i Treaaret 18⁷⁴/₇₅—18⁷⁵/₇₆.

men indhandlet 2856 Tdr. Spæk (altsaa ca. 1000 Tdr. mere end ved Umanak.

I Henseende til Produktion indtage Kolonierne efter Gjennemsnittet af Treaaret følgende indbyrdes Orden:

Julianehaab, Umanak, Upernivik, Ritenbenk, Egedesminde, Sukkertoppen, Christianshaab, Frederikshaab, Jacobshavn, Godthaab, Holstensborg, Godhavn.

Lægger man imidlertid Beregningen pr. Individ til Grund, faaer man, ligesom under Fangstforholdene, en anden Rækkefølge, nemlig:

Umanak, Upernivik og Ritenbenk, Godhavn, Christianshaab og Julianehaab, Jacobshavn, Egedes-

Tabel XI.

Oversigt

over den indhandlede Produktion af Spæk og Højlever samt Sælkind i Grønland i Aarene 1874-75—1876-77.

	1874—75				1875—76				1876—77				Gjennemsnit			
	Spæk	Højlever	Sælkind		Spæk	Højlever	Sælkind		Spæk	Højlever	Sælkind		Spæk	Højlever	Sælkind	
			større	mindre			større	mindre			større	mindre			større	mindre
Tdr.	Tdr.	Stkr.	Stkr.	Tdr.	Tdr.	Stkr.	Stkr.	Tdr.	Tdr.	Stkr.	Stkr.	Tdr.	Tdr.	Stkr.	Stkr.	
Julianehaab	2855	—	387	4064	2501	—	616	4762	3214	—	957	5454	2856	—	654	4760
Frederikshaab	478	—	12	696	378	—	50	1128	680	—	36	516	512	—	33	780
Godthaab	386	—	56	371	436	—	23	674	482	—	6	341	435	—	28	462
Sukkertoppen	577	—	10	184	701	—	62	700	946	—	61	351	741	—	44	412
Holstensborg	367	—	14	135	272	—	26	289	389	—	8	300	343	—	16	241
Sydgrønland	4663	—	479	5450	4288	—	777	7553	5711	—	1068	6962	4887	—	775	6655
Egedesminde	763	57	18	2528	624	44	18	1418	1040	215	10	3194	809	105	15	2380
Christianshaab	647	187	0	636	539	326	3	795	632	378	8	1391	606	297	4	941
Jacobshavn	496	713	31	483	446	908	18	865	425	793	5	551	455	805	18	633
Ritenbenk	977	196	21	2573	916	273	18	2718	823	137	20	2443	905	202	20	2578
Godhavn	178	5	15	226	329	13	0	240	371	10	29	484	293	9	15	317
Umanak	1434	454	42	7800	1739	1279	0	9635	2229	1294	119	11099	1801	1009	53	9511
Upernivik	1092	26	97	4907	1307	73	133	4853	1200	85	88	5075	1200	61	106	4945
Nordgrønland	5587	1638	224	19153	5900	2916	190	20524	6720	2912	279	24237	6069	2488	231	21305
Hele Grønland	10250		703	24603	10188		967	28077	12431		1347	31199	10956	—	1006	27960

Af foranstaaende Tabel X, sammenholdt med Tabel XI, vil man nemlig kunne se, at medens der ved Umanak og Upernivik i Treaaret gjennemsnitlig er fanget henholdsvis 12 499 og 10 293 Sæler og indhandlet 1801 og 1200 Tdr. Spæk, er der ved Julianehaab i Treaaret gjennemsnitlig fanget 14 054 Sæler (altsaa kun ca. 1500 Sæler mere end ved Umanak),

minde og Sukkertoppen, Frederikshaab, Holstensborg og Godthaab.

I sit Værk om Grønland viser Dr. Rink, hvorledes han er kommen til sit Resultat af, hvormange Sælhundede der aarlig kan antages at blive fanget i Grønland; han anfører selv (III S. 369), at han har

gjort Overslag over det Antal Sælhunde, som fanges, efter Forbruget af Skind. Overfører man nu de af Dr. Rink opstillede Beregninger paa Forholdene i Treaaret 18⁷⁴/₇₅—⁷⁶/₇₇, faaer man for Nordgrønlands Vedkommende (jfr. Rink I S. 97—99):

	Sælskind	
	større	mindre
Den indhandlede Netto-Produktion af Sælskind har i Treaaret i Gjennemsnit udgjort (jfr. Tabel XI.)	231	21305
Efter Dr. R.'s Beregning andrager Forbruget af Sælskind gennemsnitlig 4 mindre og $\frac{1}{2}$ større Skind pr. Individ; Gjennemsnittet af Folketallet i Nordgrønland i Treaaret er: 4087; multipliceres dette Tal med de ovenfor angivne Størrelser, skulde der i Treaaret gennemsnitlig være forbrugt	2044	16348
og altsaa fanget gennemsnitlig mindst	2275	37653

eller ialt ca. 40,000 Sælhunde om Aaret; efter Tabel X. er der imidlertid i Treaaret gennemsnitlig fanget 44,333 Sælhunde om Aaret, hvilket saaledes stemmer med den af Dr. Rink i sin Tid anstillede Beregning.

For Sydgrønlands Vedkommende ser jeg mig desværre af Mangel paa det nødvendige Materiale ikke istand til at kunne anstille Sammenligninger mellem Dr. Rinks Opgivelser og de virkelige Forhold for Treaarets Vedkommende. Derimod har jeg opstillet en Gjennemsnitsberegning for Tiaaret 1880—81 til 89—90 i Analogi med den af Dr. R. (III. S. 205) foretagne Udregning. Hertil maa jeg dog paa Forhaand bemærke: Der fandtes i Sydgrønland i Tiaaret i Gjennemsnit 1261 Kajakker, 893 Sælfangere, (altsaa Erhververe,

der fange fra Kajak), 179 Fiskere, 171 Konebaade, tilhørende Indfødte, og 10 tilh. Europæere. Af Sælfangerne har jeg anslaaet de $\frac{2}{3}$ Dele eller 600 at henhøre til de af Dr. R. benævnte „dygtigere Fangere“, hvilket vel nok turde være højt anslaaet; til Betrækning af de Indfødtes Konebaade har jeg antaget, at der medgaaer 18 og til Europæernes 24 Skind pr. Baad; de af Dr. R. opgivne Talstørrelser for Forbruget af Skind til Kajakblærer og „Porusekke“¹⁾ samt for de Sælhunde, der aarlig gennemsnitlig spises med Hud og Haar, har jeg bibeholdt.

Herefter stiller Beregningen for Tiaaret sig saaledes:

Skindenes Anvendelse til	Sælskind		
	større	mindre	ialt
Kajakker	3783	—	3783
Konebaade	3318	—	3318
Fangstklæder	1680	2520	4200
Fangeremme og Blærer	150	900	1050
Klæder	2214	8856	11070
„Porusekke“	200	—	200
Spises med Hud og Haar	1000	600	1600
	12345	12876	25221
Indhandlet	587	7174	7761
Ialt	12932	20050	32982

eller med andre Ord skulde der efter denne Beregning være fanget gennemsnitlig 33,000 Sælhunde om Aaret i Sydgrønland. Efter de foranstaaende Tabeller er der i bemeldte Tiaar gennemsnitlig fanget 33,500 Sælhunde, og den af Dr. Rink opstillede Beregning har saaledes vist sig rigtig. Man maa med Hensyn til de af mig opgivne Tal for den indhandlede Produktion stadig have for Øje, at de kun angive Netto-Produktionen, altsaa med Fradrag af de Skind, der vel ere indhandlede, men senere atter udgivne enten som Fattighjælp eller paa anden Maade.

¹⁾ o: Poser af Skind til Opbevaring af Spæk til Vinterbrug.